

NOVI

Odmev

GLASILO KULTURNO PROSVETNEGA DRUŠTVA SLOVENSKI DOM ZAGREB

DECEMBER 2025 • ŠTEVILKA 89 • ISSN 1331 - 548X

ŠOPEK PRAZNUJE 20 LET:

**OD NAKLJUČNE USTANOVITVE
DO USPEŠNEGA DELOVANJA**

Spomini:

*Skoraj pozabljeni
Anton Dolenc*

Intervju:

*Msr. Anton Trpin:
Ostati skupaj in ohraniti
slovensko identiteto*

Nova kuharica:

*Recepti kot del
družinske dediščine*

Novi odmev izdajata
Kulturno prosvetno društvo
Slovenski dom Zagreb
 in **Svet slovenske nacionalne manjšine**
Mesta Zagreb
 s pomočjo
Savjeta za nacionalne manjine
Republike Hrvatske
 in **Urada vlade Republike Slovenije za**
Slovence v zamejstvu in po svetu.

Za izdajatelja:

Darko Šonc

Uredništvo:

Stanka Herak, Irena Pavlovič,
Darko Šonc, Tanja Borčić Bernard,
Cvijeta Pandol Udiljak, Ivanka Filipan,
Dejan Vodovnik, Ana Bakulić.

Urednica:

Agata Klinar Medaković

Pregled, priprava in oprema besedil:

Marija Mica Kotnik

Oblikovanje in prelom:

Intergrafika TTŽ d.o.o.

Tisk:

Intergrafika TTŽ d.o.o.

Bistranska 19, Zagreb

Izhaja občasno v slovenskem in
 hrvaškem jeziku.

Naklada: 800 izvodov

Naslov uredništva:

Kulturno prosvetno društvo

Slovenski dom Zagreb

Masarykova 13/I, 10000 Zagreb

tel./fax +385 (0)1 48 55 171

slovenski-dom@zg.t-com.hr

http://slovenci-zagreb.hr

Članice kreativne delavnice Šopek:
 Stanka Novković, Božica Vodeničar,
 Cvijeta Pandol Udiljak, Adica Dobrić
 Delača, Ana Marić, Višnja Mordej,
 Marija Bjelić, Stanka Herak, Lilijana
 Vuković, Željka Šonc (z desne). Foto: akm

VSEBINA 89/2025

SLOVENSKI DOM - NAŠ DRUGI DOM

Uvodnik	3
Slovenska glasba in poezija v zagrebski Glasbeni akademiji	4
Recepti kot del družinske dediščine	6
S prijatelji za prijatelje v Beltincih	8
Stvorena prijateljstva bez međunarodne diplomacije	9
Prvo srečanje s pevkami skupine Zimzelen	10
Od slučajnog osnivanja do uspešnog djelovanja	11
Obiskal nas je alpinistični reprezentant Bor Levičnik	12
Seji upravnega odbora Slovenskega doma Zagreb in SSNM MZ	14
Črt Škodlar (4. 1. 1934 – 7. 11. 2025)	15
S trebuhom za kruhom na Hrvaško	16
Srečanje Slovencev v Samoboru	17

SLOVENCI NA HRVAŠKEM

Proslava 20. obletnice Slovenskega kulturnega društva Snežnik	18
Po 17. letih spet skupaj na odru	20
Slovenke, ki so delale na Hrvaškem, 3. del	21
Delavnica o postopkih in trikkih s telefoni	22
Dan kulture v »režiji« šestih slovenskih kulturnih društev	23
Monografija SKD Lipa: od nastanka do danes	24
Razstava del likovne kolonije Jože Arzenšek 2025	26
Košček Dalmacije na Taboru slovenskih pevskih zborov	27
Bogata ponudba dogajanj v Slovenskem domu, KPD Bazovica	28
3. Gledališki večeri narodnih manjšin	30
O prihodnosti mladih v zamejstvu	31

POGOVARJALI SMO SE

Ostati skupaj in ohraniti slovensko identiteto	32

NOVICE OD TU IN TAM

Sosedi kot partnerici prihodnosti v znanosti, kulturi in gospodarstvu	35
Slovenski jezik v gospodarstvu je pomembna konkurenčna prednost	36
Računalnik moj vsakdanji	37
Zapleti, ki jih bo razpletlo vrhovno sodišče	38
Med manjšinami je nujen stalen dialog	39
Dan Koordinacije svetov in predstavnikov narodnih manjšin Mesta Zagreb	40

MATERINŠČINA

Slovenščina raste in se bogati, v vse smeri	40
Ko iz Cicibanovih in Cidojevih omar milo zamijavka in se predstavi sto najboljših slovenskih in svetovnih ustvarjalcev	42
A vi rišete mojstra Mustra?	44

KULTURNA OBZORJA

Paberkovanje dogodkov od tu in tam	45
Bobi, veliki Histron in dragi učitelj	46

PRETEKLOST V SEDANJOSTI

»Ježasti« asinhronski motor za prodor v svet	47

ZDRAV DUH V ZDRAVEM TELESU

Slovenec na začasnem delu na Hrvaškem	49

ZA VSAKOGAR NEKAJ

Dišeče praznovanje	50

POMISLEK ZA KONEC

Brez druženja smo samotni otok	52

Naj optimizem zmaga

 Marija Mica Kotnik

Ni lepšega in bolj ganljivega trenutka, ko nekdo, iskreno, nekomu podari – šopek. Šopek rož je eno izmed najbolj univerzalnih, a najlepših pozornosti, ki jih lahko dobimo. V nasprotju s splošnim prepričanjem, ne predstavlja le darila za ženske, temveč ga lahko podarimo tudi moškim. Prav tako cvetja še zdaleč ne podarjamo le za rojstni dan, pač pa tudi ob drugih priložnostih, tudi za Novo leto. Ko stari koledar vržemo v smeti, na vidno mesto pa obesimo novega, s prijetnimi slikami in oznakami, ki nas spominjajo in opominjajo, da čas leti.

Le hip ali dva sta še, ko bomo vstopili v novo obdobje. »Več optimizma in več veselja v novem, mi je dejala znanka, ko sva tarnali nad letom, ki je kot peščena ura zadnja peščena zrna izgubljalo dneve na koledarju. »Bo res po novem vse boljše,« sem se vprašala.

Treba je biti optimist, sem si zabičala in pomislila, kako veselo, nasmevano in optimistično je bilo na nedavni obletnici delovanja ustvarjalne delavnice Šopek in otvoritvi njihove razstave del. »Lep večer je bil,« povedo navzoči, dodajajo, da je bilo vse skupaj zaokroženo s prijetnim druženjem ob zvokih orglic in harmonike, kakšno kapljico rujnega za dobro voljo in slastno torto, da si posladkamo trenutek. Prav ti elementi nam bodo prav prišli v letu, v katerega vstopamo in če bomo vsemu skupaj pridodali še ščepec optimizma, bo zmaga naša, nasmech pa se nam bo najbrž kar dostikrat izrisal na ustnicah.

O ščepcih »tega in onega, pa kakem jajcu za povrh,« pa je popisano tudi v prvi kuharici z naslovom Spomini na babičino kuhinjo/Sjećanja na bakinu kuhinju, ki sta jo složno založila Svet slovenske narodne manjšine Mesta Zagreba in Slovenski dom Zagreb. V spomin in kot opomin, da se naša, slovenska kulinarčna dediščina ne pozabi. Pa tudi, da si katerega od 60 receptov pripravimo ob kakem večeru, morda za kosilo ali kar tako ob druženju s prijatelji, sodelavci in vsemi ljudmi dobre volje.

Listi s koledarja odpadajo kot jesensko listje, razmisleki o darilih so končani, zdaj nemara lahko razmišljamo le, da bomo komu res podarili – poleg vsega, kar nam trgovci vsiljujejo – kak šopek v jesensko-zimskih barvah ali

V novem letu se imejte lepo, bodite zdravi, veseli in sproščeni. Saj veste, včerajšnjega dne ne moremo spremeniti. Jutrišnjega pa lahko, zato naredimo nekaj zase.

prijazno besedo kar tako, le da bo obdarovanje iskreno. Zdaj je čas druženja, da drug drugemu namenimo nekaj skupnih trenutkov in naš čas, ki nam polzi kot voda skozi prste. Tokratna številka Novega odmeva je res polna lepega in dobrega branja. Pišemo o druženju članov različnih slovenskih društev po vsej »lijepi naši«, spominjamo se na Slovence in Slovenke, ki so na Hrvaško prišli s trebuhom za kruhom, predstavljamo klenega 83-letnega duhovnika msgr. **Antona Trpina** s pronicljivo mislijo, duhovnika, ki v Zagrebu v slovenščini mašuje že dve desetletji, pa še častni občan občine Šentjernej je za povrh, pa tudi mladega slovenskega nogometaša

Luna Bončino, ki igra v dresu hrvaškega kluba Vukovar 1991. Pozornost namenjamo tudi dolgoletni zelo aktivni članici Slovenskega doma

Zagreb **Stanki Novković**. Pa še veliko drugega branja je. Pričujoča številka Novega odmeva je v tem letu zadnja, zato se več kot le spodobi, da je v nej tudi novoletno voščilo.

V imenu uredništva Novi odmev in Slovenskega doma Zagreb se Vam zahvaljujem za pozornost in čas, ki ga namenjate branju našega časopisa. Seveda upamo, da v njem najdete veliko koristnih informacij in tudi nasvetov.

Obljubljam, da se bomo še naprej trudili za Vas.

V novem letu se imejte lepo, bodite zdravi, veseli in sproščeni. Saj veste, včerajšnjega dne ne moremo spremeniti. Jutrišnjega pa lahko, zato naredimo nekaj zase in za druge.

Srečno in res prijazno leto 2026 vam želim.

Spoštovane bralke, spoštovani bralci!

Zaradi tehničnih težav je ta številka Novega odmeva prišla v vaše roke z nekaj zamude, za kar se vam iskreno opravičujemo. Upamo, da ga boste vseeno z veseljem prelistali, saj vnovič ponuja bogat nabor vsebine. Lahko pa obljubimo, da vas v letošnjem letu v novih številkah vašega in našega Novega odmeva čaka še obilica novih in bogatejših vsebin, saj smo navsezadnje vstopili v naše novo obdobje.

Hvala za razumevanje.

Uredništvo

89

TA VESELI DAN KULTURE

Slovenska glasba in poezija v zagrebški Glasbeni akademiji

Obletnico rojstva slovenskega pesnika Franceta Prešerna smo letos zaznamovali tudi v Zagrebu. »Slovenski dom Zagreb je vedno poln vesele kulture, saj kultura nikoli ni drugačna kot so ljudje,« je zbrane pozdravila dramska igralka Ajda Smrekar.

 Tanja Borčić Bernard

V Glasbeni akademiji v Zagrebu je 1. decembra potekal dogodek *Ta veseli dan kulture*, ki sta ga pripravila Slovenski dom Zagreb in Svet slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreba. Program je vodila slovenska dramska igralka **Ajda Smrekar**. Zbrane je pozdravila z uvodnimi besedami, da je Slovenski dom Zagreb vedno poln vesele kulture, saj kultura nikoli ni drugačna kot so ljudje. Kultura je temelj narodove samobitnosti. Veselje je narodov značaj, ali kot pravi France Prešeren: *Sme nekaj nas, ker smo Prešernove, biti prešernih*.

Od šegavih pesmi slovenskih pesnikov do Dneva neskončnih sanj

Ta večer so za veselje poskrbele šegave pesmi slovenskih pesnikov Edvarda Kocbeka, Janeza Menarta, **Milana Jesiha**, Kajetana Koviča, s katerim nas je Ajda Smrekar povabila k branju slovenskih knjig. Prav branje je ustvarjanje lastne zavesti o sebi in svetu, je temeljno identitetno dejanje, ki nas dela enkratne, kot je enkratno naše življenje, saj beremo skozi lastno vedenje in izkušnjetar smo tako poustvarjalci in ustvarjalci hkrati. Poleg recitala veselih pesmi so se publiki predstavili Solisti Simfoničnega orkestra RTV Slovenija ob petju solistke **Monike Avsenik**. *Ti si rekel, sonce!, Pismo za Mary Brown, Vsak je sam, Brez besed, So najlepše pesmi že napisane* in za konec *Dan neskončnih sanj*, ob kateri so obiskovalci dogodka uživali v posnetkih Slovenije.

Kulturnega dogodka v organizaciji slovenske manjšine v Zagrebu se je udeležil slovenski veleposlanik na Hrvaškem **Gašper Dovžan** s sodelavci in predsednik Sveta za nacionalne manjšine Republike Hrvaške **Tibor Varga**.

Silvester Kmetić, Gašper Dovžan, Tibor Varga, Darko Šonc, Ivanka Filipan, Kristina Kliner in Miha Fatur (z leve).

Za veselje ta večer so poskrbele šegave pesmi slovenskih pesnikov Edvarda Kocbeka, Janeza Menarta, Milana Jesiha, Kajetana Koviča, s katerim nas je Ajda Smrekar povabila k branju slovenskih knjig.

Dogodek je bil dobro obiskan.

OBVESTILO

Organizirano potrjevanje potrdil o živetju

Obveščamo vas, da bo organizirano potrjevanje potrdil o živetju za slovenske državljane s prebivališčem na Hrvaškem, ki imajo status izgnanca/taboriščnika, v prostorih Slovenskega doma Zagreb (Masarykova 13/I), v četrtek, **19. februarja 2026, od 11. do 13. ure**. Prosim, da s seboj prinesete osebno izkaznico.

Frančiška Ikodinović, predsednica KO DIS Zagreb

Praznovali so v Koncertni dvorani Blagoje Bersa v Glasbeni akademiji.

Solisti Simfoničnega orkestra RTV Slovenija in solistka Monika Avsenik.

Druženje in pogostitev po prireditvi.

Vse foto: Antun Bukovec

OBVESTILO

Drage članice, člani in bodoči člani!

Zakorakali smo v novo leto in spet je čas za obnovitev članarine. V Slovenskem domu Zagreb plačevanje članarine razumemo kot znak pripadnosti društvu in vašo simbolično gesto, ki sta nam v čast in zadovoljstvo.

Naj bo vaše vodilo: *Rad imam Slovenski dom Zagreb, zato plačujem članarino!*

Članarino lahko plačate na račun: HR31 2340 0091 1100 1538 8.

Če ste članarino v tajništvu že poravnali, je to obvestilo za vas brezpredmetno.

Slovenski dom Zagreb

DRUŽINSKA MIZA NAS POVEZUJE

Recepti kot del družinske dediščine

Prva kuharica v založništvu Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreba in Slovenskega doma Zagreb nosi naslov Spomini na babičino kuhinjo/Sjećanja na bakinu kuhinju. Gre za pestro predstavitev 60 receptov iz družinske dediščine njihovih avtoric.

 Tanja Borčič Bernard

Ljubezen gre skozi želodec, pravi pregovor. Kako veliko povezovalno vlogo ima prav hrana, posebej tista za družinsko mizo, smo začutili 21. novembra v Slovenskem domu Zagreb ob predstavitvi kuharice Spomini na babičino kuhinjo. Recepte za jedi je napisalo enajst članic Slovenskega doma in **Metka Starič** iz Zavoda Parnas iz Velikih Lašč. Ker avtorice receptov prihajajo iz različnih krajev Slovenije, tudi njihove jedi predstavljajo dejansko vse slovenske gastronomske regije. Zapisani recepti so hkrati spomini avtoric na njihovo otroštvo in slovensko dediščino.

pisala. Marjeta je izbrala recepte iz Ivankine rojstne Ilirske Bistrice.

»To ni navadna kuharica«

O tem, za kakšno kuharico gre, je na predstavitvi spregovorila recenzentka knjige, etnologinja **dr. Lea Kužnik**: »To ni navadna kuharica. V njej so zbrana čustva in družinske zgodbe, zbrane so njihove izkušnje, tako da knjiga v resnici nosi in čustveno in povezovalno noto. Izjemno redki so projekti kot je ta, kjer se je lokalna skupnost povezala in nato skupaj delovala kar dve leti. To je dolgo obdobje in zahteva ogromno organizacije, zato gredo gospem, ki so to speljale, vse pohvale.«

Avtorice receptov, Lea Kužnik in Darko Šonc.

Od zamisli do uresničitve

Idejna začetnica kuharice je dolgoletna članica Slovenskega doma Zagreb in Sveta slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb **Marjeta Trkman Kravar**, tudi strastna zbirateljica kuharskih knjig, kot se opisuje sama. »V moji zbirki je več kot 500 kuharic. Želja, da bi napisala lastno kuharico v meni tli že dalj časa, a ker je to precejšen finančni zalogaj, sem idejo predlagala Svetu slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb in Slovenskemu domu, kjer so jo tudi sprejeli,« pove Marjeta. K sodelovanju je povabila vse člane Slovenskega doma Zagreb in na koncu se je zbralo 12 žensk. Marjeta pa je med avtorice receptov vključila tudi žal že pokojno članico Slovenskega doma Ivanko Nikčević, ki je bila pobudnica rubrike v glasilu Novi odmev. Ne pozabimo slovenskih jedi, za katero je dolga leta tudi

Recepti od vsepovsod

Avtorice so zbrale 60 receptov za jedi, ki so del njihove družinske dediščine **Stanko Novkovič**, na primer, kumarice s krompirjem spominjajo na otroštvo v Spodnjem Jelenju pri Litiji. Čeprav gre za enostavno jed, ki sta jo teta in stara mama znali zabeliti z ocvirki, je bilo takrat to za majhno Stanko nekaj posebnega. **Cvijeta Pandol Udiljak** je za kuharico pripravila šest receptov, med njimi tudi damske krofke, s katerimi je postregla tudi na dogodku v Slovenskem domu Zagreb. »Recepti so z Dolenjske, od koder je moja mama, kuhati pa me je naučila njena prijateljica,« pravi Cvijeta. Jedi, katerih recepte je pripravila, jo spominjajo na otroštvo in na počitnice, na sankanje, smučanje in mlade dni, ki jih je preživljala pri mamini družini v Sloveniji. Med njenimi najljubšimi recepti je potica s skuto in rozinami: »To je starinska potica, ki smo jo pekli iz domače skute in zato je bila še posebej okusna. Še bolj kot orehova potica, ki jo sicer pečejo vsi.«

Stanka Herak, ki v Zagrebu živi že 46 let, doma ohranja slovensko kulinarično dediščino. Njeni recepti so belokranjski: najprej je domača goveja juha, potem ribana kaša, ki gre v juho. Napisala je tudi recepte za ocvirkovko, belokranjsko pogačo, limonin liker in tudi ajdovo potico. »Zanimiva je zgodba s to potico, ker sem jo vedno „forsirala“ svojim otrokom. Na začetku jim ni bila všeč, ker je rjave barve in ni sladka. V zadnjih letih pa me

Marjeta Trkman Kravar, urednica kuharice

sprašujejo, kdaj jo bom spet spekla, saj so jo sprejeli kot del svoje slovenske dediščine.«

Ivanka Filipan prihaja iz srca Štajerske, iz Slovenskih goric, v Zagrebu pa živi že 30 let. »V kuharico sem prispevala recept za štajersko kislo juho, na kateri smo vsi odrasli. Kako zelo popularna je še danes, govori tudi tradicionalno tekmovanje v kuhanju kisle juhe, na katerega se vsako leto prijavi veliko ljudi.« Pri sodelovanju pisanja kuharice članic Slovenskega doma Zagreb se je srečala tudi z recepti, ki jih doslej ni poznala. »Sploh s primorskega in gorenjskega konca, saj njihove kuhinje ne poznam tako dobro. Zato sem vesela, da je ta knjiga zajela vse kulinarčne regije Slovenije, tako da se bomo nekaj naučile tudi me, ki smo sicer že »stare« kuharice.«

Avtorice so zbrale 60 receptov za jedi, ki so del njihove družinske dediščine.

Ne le recepti, tudi osebne predstavitve

Marjeta Trkman Kravar, ki je kuharico „zakuhala“, pravi, da je knjiga nekakšno posvetilo njeni babici. »Moja najljubša jed je jota. Ko primem žlico in zagrebem v krožnik jote, se takoj spomnim none in počitnic pri njej. Takrat se mi odvrti film iz otroštva in preplavijo me čustva.« V Spominih na babičino kuhinjo so se avtorice receptov tudi osebno predstavile. »Preplet družinskih receptur omogoča vpogled v družinske lonce in pečice, to dela takšne projekte res posebne,« je dejala dr. Lea Kužnik. Pri pomembnosti ohranjanja nacionalne identitete

Obiskovalci so potrpežljivo čakali na podpisan izvod kuharice.

običajno govorimo o pomenu jezika, kulture, zgodovine. Kot povezovalni element pa je še kako pomembna tudi hrana. »Povezovanje lokalne skupnosti je stvar neke identitete, neke pripadnosti. In v našem primeru gre za pripadnost slovenstvu. Ta projekt je Slovence, živeče v Zagrebu, še bolj povezal,« je še povedala dr. Kužnik. Marjeta Trkman Kravar je vsem sodelujočim v spomin na ta dogodek podarila kuhalnice. Ob pomoči lektorice je sama tudi prevedla vse recepte, tako da je kuharica dvojezična, izšla je tako v slovenskem kot hrvaškem jeziku. Izid knjige sta finančno podprla Svet slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb in Slovenski dom Zagreb.

Prispevek o predstavitvi kuharice Spomini na babičino kuhinjo lahko poslušate v oddaji Sotočja na povezavi: <https://prvi.rtvsllo.sipodkastsotocja/298/175177098> od 36:07 minute naprej

Članice so pripravile bogato mizo dobrot.

Kuhalnice za spomin.

S prijatelji za prijatelje v Beltincih

Mešani pevski zbor Andrej Maroša, ki deluje pod okriljem Društva upokojencev Beltinci, je 7. novembra v Kulturnem domu Beltinci pripravil jubilejni koncert ob desetletnici delovanja.

 Stanka Herak

Na koncertu, ki so ga poimenovali *S prijatelji za prijatelje*, sva kot gostujoča zbora sodelovala MePZ Slovenski dom Zagreb in Komorni pevski zbor Porabje Zveze Slovencev iz Monoštra na Madžarskem. V programu so poleg zborov sodelovali še učenci Glasbene šole Cirila in Metoda Beltinci. Z uvodnimi besedami je pevce in občinstvo nagovorila predsednica društva **Marija Sobočan**. V glasbenem delu programa smo prisluhnili ljudski pesmi v prekmurskem, porabskem in koroškem jeziku in tudi drugim pesmim. Pred skupno pesmijo vseh treh zborov so podelili priznanja JSDK pevcem jubilarantom MePZ Andrej Maroša in zahvale drugim nastopajočim. Koncert smo zaključili s skupno pesmijo *Ne prižigaj luči*, ob spremljavi harmonike učenca **Taja Kavaša**. Zapeli smo še *V dolini tihi*. Občinstvo je bilo navdušeno in vse nastopajoče nagradilo z močnim aplavzom, kar je bila nagrada nam vsem za nastop in v ponos. S pesmijo smo

dokazali tisto, kar je zdaj že pokojni Andrej Maroša vedno govoril: »Lepo in ubrano petje je zdravilo za dušo in telo.«

Domačini so nam priredili toplo in prijazno dobrodošlico, občutek prijateljstva je bilo čutiti od začetka do konca bivanja in nastopa. Za kar se zahvaljujemo tako Stanku Sraka, predsedniku MePZ Andrej Maroša, kot tudi vsem pevcem. Druženje smo nadaljevali pri večerji, kjer smo uživali ob bujti repi in domačem pecivu.

Toplo dobrodošlico in občutek prijateljstva
je bilo čutiti skozi vse gostovanje.

Na jubilejnem koncertu v Beltincih smo sodelovali tudi MePZ Slovenski dom Zagreb. Foto: Boštjan Rous

Stvorena prijateljstva bez međunarodne diplomacije

U Društvenom domu Strmec, u organizaciji KUD-a Zvonko Lenard-Pikić iz Rakitja, 24. listopada rodilo se lijepo prijateljstvo.

 Blaga Marmilić

Na koncertu *Prijateljstvo u ritmu različitosti s nacionalnim manjinama*, našla su se tri pjevačka društva: KUD Zvonko Lenard-Pikić Rakitje, Češka beseda Zagreb i Slovenski dom Zagreb. Bio je to iskorak našeg KUD-a kako nas različitosti mogu povezati i obogatiti i bez međunarodne diplomacije. Svaki od zborova pjevao je na svom materinjem jeziku, što je ugodno iznenadilo našu publiku. Ova dva zbora predstavnici su nacionalnih manjina Čeha i Slovenaca i u svoj program uvrstili su po jednu pjesmu na hrvatskome jeziku kao znak poštovanja i prijateljstva prema domaćinima i želje za zajedništvom.

Na koncertu *Prijateljstvo u ritmu različitosti s nacionalnim manjinama*, rodila su se nova prijateljstva. Foto: Josip Tkalec

Program je tekao u ritmu različitosti, uz mješoviti zbor domaćina, dječji zbor, a sve uz pratnju naših tamburaša i vrlo maštovito vođenje programa naše maestre prof. **Senke Frljak**.

Nakon završetka programa družili smo se uz male zalogaje i čaše vina ili piva. Kao domaćini bili smo zadovoljni jer su naši gosti iskazali veliko zadovoljstvo i hvalu na našem gostoprimstvu i organizaciji koncerta. Sigurno ćete se zapitati kako se rodila ideja o ovom zajedništvu, pa se moram vratiti osam godina unatrag.

Kako ćemo pjevati na slovenskom jeziku?

Ja sam **Blaga (Gordana) Marmilić** i predsjednica sam KUD-a Zvonko Lenard-Pikić. Naš maestro, prof. **Ivica Ivanović**, pozvao je 2017. godine mog supruga **Josipa Marmilića** i mene da dođemo pjevati u mješoviti pjevački zbor Slovenski dom. Bili smo malo iznenađeni pa i u strahu kako ćemo pjevati na slovenskom jeziku, ali kad je riječ o glazbi nismo se dvoumili.

Dočekala nas je vrlo ugodna atmosfera, ali pod strogom kontrolom drage nam Ivanke Nikčević, žene velikog srca. I evo, ostali smo do danas. Svi članovi zbora vrlo su nas lijepo primili i danas ne osjećamo nikakvu

razliku zbog toga što smo Hrvati. Sjećamo se našeg prvog nastupa na Primorska poje koji je bio u Pivki. Bili smo oduševljeni.

Tako su se redali nastupi, gostovanja i godišnjice, a kako smo mudriji (stariji) nekad nam je teško, ali nakon svake probe osjećamo se poletno. Ovaj polet doveo nas je do ideje kako spojiti naš KUD Zvonko Lenard-Pikić i Slovenski dom Zagreb, odnosno kako povezati nacionalne manjine i nas u jedno lijepo prijateljstvo. Naša tajnica **Dubravka Petričko** poznavala je profesoricu koja je radila u našoj školi, a vezana

je za Češku besedu Zagreb. U Društvu smo se brzo dogovorili i poslali pozive Češkoj besedi Zagreb i Slovenskom domu Zagreb. Dobili smo pozitivne odgovore da im je čast i veselje što smo ih pozvali.

Kruna ovog druženja na našem zajedničkom koncertu bila je otpjevana pjesma Vsakdo mora imeti prijatelja. Poslali smo note i tekst Česima i Hrvatima i svi su je naučili pjevati na slovenskom jeziku.

Zar to nije lijepo!

ZBOROVSKO PETJE

Prvo srečanje s pevkami skupine Zimzelen

MePZ Slovenski dom Zagreb je na glasbenem večeru v Slovenskem domu Zagreb 28. oktobra gostil Žensko vokalno skupino Zimzelen iz Nove Gorice. To je bilo naše prvo srečanje, a gotovo ne tudi zadnje.

 Cvijeta Pandol Udiljak

Vokalna skupina Zimzelen deluje že osem let in ima za seboj številne uspešne nastope doma in v tujini. Pevke so nastopile tudi v Evropskem parlamentu v Bruslju in v Strasbourgu, kar je veliko priznanje za njihovo delo. Že tradicionalni dogodki v novogoriški občinski palači sta njihova aprilski koncert z naslovom *Pesmi, ki ne smejo v pozabo in septembrski Zimzelen v poklon mestni občini*. Kot povedo, so posebej ponosne, da slovenska partizanska, domoljubna in narodna pesem, ki jo negujejo, odmeva tudi med Slovenci po svetu – v Severni Makedoniji, na Češkem, v Pragi in Brnu. Skupino vodi vsestranski glasbenik, pedagog, koncertni in liturgični organist Uroš Celj.

ŽVS Zimzelen se je predstavila s pesmimi: *Oj Triglav, moj dom, Kje so tiste stezice, Domovini, Fala, Lipa, V dolini tihi*.

Naš MePZ Slovenski dom Zagreb pa je izvedel dobro znane pesmi: *Slovenski dom – naš drugi dom, Serbus Zagreb moj, Lepo je biti muzikant, venček ljudskih*.

Za konec še skupna pesem

Za čudovit zaključek večera sta se oba zbora združila v skupni pesmi, ki jo nosimo vsi globoko v srcu – *Slovenija, od kod lepote tvoje*. Gre za eno najlepših in najbolj prepoznavnih slovenskih pesmi, pod katero sta podpisana Vilko Ovsenik in Marjan Stare. Pesem je himna slovenske pokrajine in hkrati izraz ponosa ter ljubezni do naše domovine. Razveselili in ganili smo občinstvo, da je skupaj z nami zapelo.

Po koncertu smo nadaljevali druženje ob hrani in pijači, manjkalo pa ni niti skupnega petja. Z igranjem na harmoniko je vzdušje še dodatno dvignil dirigent naših gostij. Čeprav je bil to naš prvi skupni koncert, je bilo druženje veselo in prisrčno, kot bi se poznali že vrsto let.

Verjamem, da so naši gostje odšli z lepimi vtisi in da se bomo kmalu spet srečali ob pesmi in pogovoru. Navsezadnje ljubezen do pesmi vedno povezuje.

Skupni nastop obeh zborov. Foto: ab

OBVESTILI

 Olga Tkalčec

Pevske vaje v letu 2026

Vsem članom in članicam duhovnega MePZ Anton Martin Slomšek sporočamo, da bomo imeli tudi v letu 2026 ob petkih redne pevske vaje v Slovenskem domu Zagreb. Prijavili smo se tudi že na prireditev *Primorska poje 2026*. Še posebej pa smo veseli, ker sta se našemu zboru pridružili novi članici: **Ružica Ratkajec** in **Biserka Šakoronja Flanjak**. Dobrodošli med nami!

Maše v slovenščini v letu 2026

Maše v slovenskem jeziku bodo potekale v cerkvi Ranjenega Jezusa na Ilici 1 v Zagrebu, ob 17. uri, po razporedu:

JANUAR	11. in 25.
MAREC	8. in 22.
APRIL	12. in 26.
MAJ	10. in 24.
JUNIJ	7. in 21.
SEPTEMBER	6. in 20.
OKTOBER	11. in 25.
NOVEMBER	8. in 22.
DECEMBER	6. in 20.

Od slučajnog osnivanja do uspješnog djelovanja

Šopekova izložba povodom 20. godišnjice neprekidnog djelovanja kreativne radionice Slovenskog doma Zagreb. Na jubilarnoj izložbi ugostili su i svoje drage prijatelje iz slovenskih društava Oljka iz Poreča, Istra iz Pule i Lipe iz Buzeta.

 Stanka Novković

Članice Slovenskog doma Zagreb, ujedno kreativke u radionici Šopek koja djeluje pri Domu, s velikim entuzijazmom i zadovoljstvom priredile su izložbu svojih radova nastalih u proteklih 20 godina koliko ova radionica djeluje.

Na svojoj jubilarnoj izložbi ugostili su i svoje drage prijatelje iz slovenskih društava Oljka iz Poreča, Istra iz Pule i Lipe iz Buzeta, koji su dodatno svojim sudjelovanjem obogatili ovaj događaj. Njihov odaziv na izložbu i aktivno sudjelovanje bilo je posebno zadovoljstvo kreativkama Šopeka i Slovenskom domu Zagreb i podsjetilo da takve susrete treba više njegovati.

Članice kreativne radionice Šopek: Stanka Novković, Božica Vodeničar, Cvijeta Pandol Udiljak, Adica Dobrić Jelača, Ana Marić, Višnja Mordej, Marija Bjelić, Stanka Herak, Lilijsana Vuković, Željka Šonc (s desne).

Sve foto: akm

Pohvale i priznanja za radove

Izložba je održana 10. prosinca u prostorijama Slovenskoga doma. Brojni posjetitelji pokazali su interes, zadovoljstvo, pohvale i priznanje izloženim radovima. Ukratko o povijesti radionice: od slučajnog osnivanja sve do sadašnjeg uspješnog djelovanja posjetiteljima je izložila voditeljica radionice **Stanka Novković** a izložbu je otvorio **Silvester Kmetić**, potpredsjednik

Vijeća slovenske nacionalne manjine Grada Zagreba i Slovenskoga doma Zagreb, uz pohvale i dodjelu priznanje kreativnoj radionici Šopek za uspješno 20 godišnje neprekidno djelovanje u Slovenskom domu Zagreb.

Pritom je posebno naglasio i pohvalio važnost i u radu dobrodošlo pridavanje pažnje njegovanju tradicija, kulturne baštine i običaja slovenskoga naroda, u svrhu doprinosa održanju nacionalnog i kulturnog

identiteta Slovenaca izvan domovine, a u čemu kreativke Šopeka u svom radu i ustraju.

Naš „zlatni orgličar“ Marjan

Raspoloženju prisutnih doprinio je i „zlatni orgličar“ Slovenskog doma **Marjan Dirnbek**, koji je svojim umijećem na usnoj harmonici odsvirao splet slovenskih napjeva.

Šopek je, slobodno možemo tvrditi, iznenadio svojim uradcima, slikama na zidovima, prelijepim keramičkim radovima, posebno su se istakli radovi likova u narodnim nošnjama pojedinih pokrajina i službenoj narodnoj nošnji Slovenije, oslikanim uporabnim staklenim i drvenim predmetima, nakitom od keramike i hladnog porculana te božićnim nakitom. Naravno da šopeki tj. buketići nisu izostali.

Jaslice u keramici

Posjetioци su sa zadovoljstvom promatrali i bogate jaslice izrađene u keramici.

Prijatelji, dragi Slovenci iz Istre pokazali su da vrijedno rade. Radovima iz filca iskazale su se majstorice

iz Poreča, a iz Pule su kreativke pokazale vrlo lijepe lutke u ženskim i muškim slovenskim narodnim nošnjama, ukrasne radove iz tekstila i drugih materijala zatim kratku foto-reportažu ljetnih radionica pod nazivom *Izmenjamo veščine*, na koje godišnje pozivaju sudionike iz slovenskih društava u Hrvatskoj. Iz Buzeta su bile izložene minuciozno izrađene replike istarskih građevina i alata te ukrasa izrađenih iz drva. Svakako sve izloženo je zaslužilo pohvale i divljenje spretnim rukama koje su sve to izradile.

Lijepa večer zaokružena je sjajnim, prijateljskim druženjem uz zvukove harmonike, koju je sa sobom donio predsjednik Lipe iz Buzeta, **Boris Grželj**, poneku kapljicu za dobru volju i slasnu tortu dovoljno veliku da se svi prisutni oslade.

Zasladili smo se tortom.

ALPINISTIČNI ČETRTEK

Obiskal nas je alpinistični reprezentant Bor Levičnik

V sodelovanju s komisijo za alpinizem pri Hrvaški planinski zvezi je 27. novembra v Slovenskem domu Zagreb svojo alpinistično pot, ob projekciji navdihujočih fotografij in video posnetkov, predstavil mladi alpinist iz Ljubljane Bor Levičnik.

 Agata Klinar Medaković

Eden najbolj obetavnih slovenskih alpinistov nove generacije in predstavnik sodobnega alpinizma je pri 18-ih letih končal alpinistično šolo in se pridružil slovenski mladinski alpinistični reprezentanci (SMAR), v okviru katere je obiskoval najvišja gorska območja.

Za njim so številni prvenstveni vzponi v Himalaji in Peruju, številne ponovitve težkih in redko preplezanih smeri v slovenskih gorah, kot so – poletne smeri v severni steni Triglava – smeri Obraz Sfinge, Korenina, Ulina smer, tri skalaške smeri v enem dnevu v stenah Špika, Škrlatice in Triglava, v steni Rušice Čingul Maki,

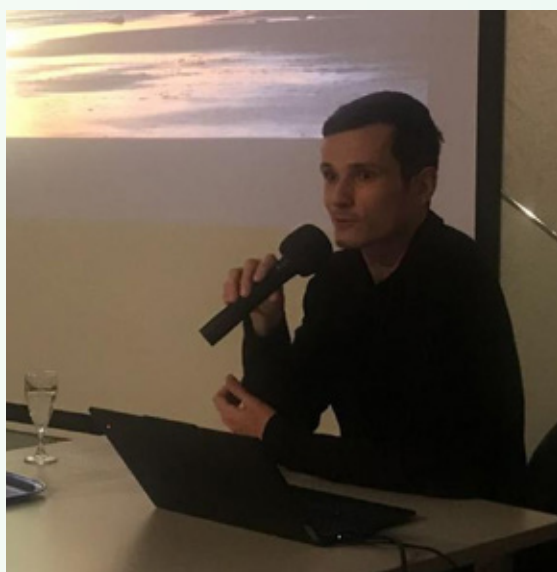
„Zlatni orgličar“ Slovenskog doma Marjan Dirnbek

Zanimanje za izložbu bilo je veliko.

Izložbu su sa svojim radovima obogatili dragi prijatelji iz slovenskih društava Oljka, Istra i Lipe. Sve foto: akm

Predavanje Bora Levičnika, enega najbolj obetavnih mladih slovenskih alpinistov. Foto: akm

v severni steni Ojstrice Nejčeva smer, pa tudi zimske smeri, kot sta severno-triglavski Sanjski ozebnik in Prusik-Szalay ter številne druge.

Organizator alpinističnih taborov

Poleg alpinističnih vzponov in zahtevnih športno-plezalnih smeri, Levičnik sodeluje tudi pri organizaciji alpinističnih taborov v okviru Komisije za alpinizem in je aktiven član slovenske alpinistične skupnosti.

Tudi tokrat je bil Alpinistični četrtak, ki ga z občasnimi premori organizirata Svet slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb in Slovenski dom Zagreb v sodelovanju s Hrvaško planinsko zvezo že od leta 2012, kot vedno, dobro obiskan. Poleg članov Slovenskega doma Zagreb so se ga udeležili številni zagrebški planinci in alpinisti. Po končanem zanimivem predavanju je Levičnik odgovarjal tudi na vprašanja obiskovalcev.

NAČRTI ZA DRUGO LETO

Seji upravnega odbora Slovenskega doma Zagreb in SSNM MZ

V Slovenskem domu Zagreb je bila 15. decembra seja upravnega odbora Društva, sledila je še seja Sveta slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb (SSNM MZ). Na dnevnem redu upravnega odbora, ki so se ga udeležili vsi člani, sta bila predlog programa dela in predlog finančnega načrta za leto 2026.

 Agata Klinar Medaković

Med številnimi programi za prihodnje leto izstopata dva – ki ju bosta s skupnimi močmi organizirala Slovenski dom Zagreb in SSNM MZ – to sta slovenski kulturni praznik in dan državnosti z velikim projektom Brezčasni filmi naše mladosti. Slednjega bomo verjetno organizirali pred Hrvaškim narodnim gledališčem, saj bi naj na koncertu nastopil Policijski orkester slovenske policije z vrhunskimi solisti in največjimi hiti legendarne slovenske filmske glasbe.

Ostale aktivnosti, ki smo jih sprejeli so: V Domu se bo nadaljeval pouk slovenskega jezika, v gimnaziji Lucijana Vranjanina pa slovenski jezik in kultura po modelu C. S svojimi aktivnostmi bodo še naprej sodelovali mešani pevski zbor Slovenski dom, duhovni mešani pevski zbor Anton Martin Slomšek, ki bo dvakrat mesečno pel tudi pri slovenskih mašah v cerkvi Ranjenega Jezusa v Zagrebu. Še naprej bo aktivna tudi ustvarjalna delavnica Šopek, načrtujemo tudi izid treh do štirih števil Novega odmeva

Načrta sta bila sprejeta soglasno

Društvo se bo, tako kot je običajno, prijavilo na razpisa Urada vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Sveta za narodne manjšine Republike Hrvaške, ki sta odprta do konca leta. Načrtujemo, da bi v prihodnjem letu za dejavnosti porabili približno toliko kot letos. Program dela in finančni načrt so člani sprejeli soglasno. Obe seji je vodil predsednik **Darko Šonc**, ki je na seji SSNM MZ

za dnevni red predlagal dve točki: program dela in finančni načrt za leto 2026. Med pomembnejšimi aktivnostmi je izpostavil izid knjige *Hrvaško-slovenske vezi v spodnjesotlanski dolini in na Žumberku*, ki jo bo napisal dr. **Filip Škiljan** in Alpinistični četrtak.

Na sled-njem bosta **Viki Grošelj** in **Stipe Božić** v Društvu predstavila svojo razstavo *Stipe in Viki – 50 let skupnega delovanja, prijateljstva in alpinističnih uspehov*. Predsednik je še izpostavil, da je Mesto Zagreb za prihodnje leto za približno 20 odstotkov povečalo sredstva za delo svetov in predstavnikov narodnih manjšin. Člani SSNM

Člani upravnega odbora: Stanka Herak, Silvester Kmetić, Agata Klinar Medaković, Darko Šonc, Stanka Novković, Rolando Nikčević, Marjan Dirnbek, Borut Gulič, Matic Zakonjšek (z leve).
Foto: Luka Hribar

MZ so soglasno sprejeli obe točki dnevnega reda. Po uradnem delu obeh sej je ob druženju in zakuski v Prešernovi dvorani stekel pogovor o številnih temah o delovanju slovenske narodne manjšine v Zagrebu v prihajajočem letu.

Črt Škodlar (4. 1. 1934 – 7. 11. 2025)

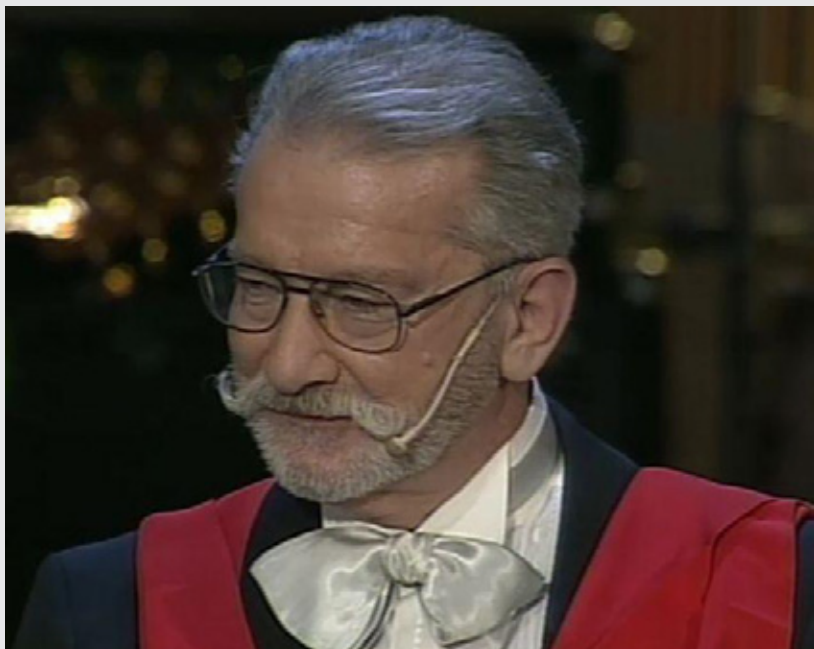

Foto: Arhiv RTV SLO

režiser in režiser. Na začetku 60-tih let je prevzel lutkovni oddelek na Radioteleviziji Slovenija, leta 1976 pa je postal vodja TV izvedbe na TV Koper-Capodistria, kjer je ostal do upokojitve.

V Lutkovnem gledališču Ljubljana je med drugim bil Gašperček v Čarobnih goslih Franza Poccija, Ribič v *Zlati ribici* Jožeta Pengova in Naceta Simončiča, pa tudi Komet Repatec, Sladoledar in Pepe Lučka v *Zvezdici Zaspanski* po besedilu Frana Milčinskega - Ježka. Prav na Škodlarjevo pobudo so po *Zvezdici Zaspanski* posneli prvi barvni slovenski celovečerni film z lutkami.

Bil je prvi režiser oddaje *Prisluhnimo tišini*, ki je na sporedu že 46 let. Režiral je tudi eksperimentalna animirana filma *Jutro, jezero in večer v Annecyju* (1965) in *Sintetičen humor* (1967), pri katerima je bil tudi glavni animator ter kratki igrani film *Če bo deklica* (1967) in kratki lutkovni film *Fatamorgana* (1968). V vlogi Sajovca se je pojavil tudi v uspešnem celovečernem igranem filmu *Maja in vesoljček* (1988), v režiji Janeta Kavčiča.

Za svoje delo je leta 2003 prejel Ježkovo nagrado, ki jo RTV Slovenija od leta 1989 podeljuje v želji, da bi spodbudila izvirne dosežke in opuse v zvrsteh radijske in televizijske ustvarjalnosti, ki sledijo žlahtni tradiciji Ježkovega duha. Nagrajen je bil tudi s stanovsko nagrado Saše Dobrila za življenjsko delo.

Črt Škodlar je bil tudi član Slovenskega doma Zagrebu. Spominjali se ga bomo kot moža z veliko talenti, neuklonljivega virtuoza animacije, avtorja številnih humorističnih in satiričnih oddaj, prepoznavnega po njegovih brkih in motu: „Mislim, da moramo iti skozi življenje veseli.“ Pokopan je na Plečnikovih Žalah v Ljubljani. (if)

Umrli je lutkar, animator, režiser in filmar Črt Škodlar. Odlikoval se je kot domiselni, duhovit in tehnično izvrsten animator marionet. Ustvaril je več dokumentarnih, eksperimentalnih in kratkih animiranih filmov ter bil pobudnik in animator prvega slovenskega barvnega celovečernega lutkovnega filma *Zvezdica Zas-panka*.

Črt Škodlar se je rodil 4. januarja 1934 v Ljubljani, kjer je obiskoval osnovno šolo in gimnazijo, nato je na Filozofski fakulteti študiral umetnostno zgodovino, na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo (AGRFT) pa režijo.

Kariero je začel v Lutkovnem gledališču Ljubljana najprej kot animator, pozneje kot scenograf, asistent, pomožni

SPOZNAJMO NAŠE ČLANE: STANKA NOVKOVIĆ

S trebuhom za kruhom na Hrvaško

Stanka Novković se je upokojila leta 1992, leto dni pozneje se je včlanila v Slovenski dom, kjer se je najprej pridružila pevskega zboru. Danes poleg petja vodi kreativno delavnico Šopek, hkrati je članica upravnega odbora Slovenskega doma Zagreb.

 Tanja Borčič Bernard

Stanka Novković se je rodila v Zagrebu kot Stanka Cvirn, staršema Slovencema. Oče, ki je bil iz štajerske vasi Vonarje blizu hrvaške meje, je v Zagreb prišel leta 1924. Mama, doma v Spodnjem Jelenju na Dolenjskem, pa se je na Hrvaško preselila leta 1936. Oba sta prišla v Zagreb za delom. Prihajala sta iz zelo revnih družin. Oče se je najprej zaposlil kot sluga pri zagrebških meščanskih družinah. Mama, ki je končala gostinsko šolo, pa je delala za dobrostoječo družino v Ivanić-Gradu. Stankina babica je upala, da se bo njena hči v Sloveniji poročila za fanta, ki je prihajal iz premožne družine. A ko je Stankina mama spoznala njenega očeta, je bilo te slovenske zgodbe konec. Oče je pozneje v Zagrebu delal kot obrtnik. Izdeloval je predmete najprej iz rogov, glavnike, sponke, galanterijo, pozneje pa izdelke iz plastike. Svojo obrtniško delavnico je imel na Trešnjevki, kjer so Cvirni tudi živeli. Hiša je bila majhna, no pozneje so jo dogradili in še danes v njej živita Stankina sestra Vida in nečak.

Od biologinje do organizatorice

Po štirih letih osnovne šole se je Stanka vpisala v klasično gimnazijo, ki je takrat trajala osem let. Tri leta je šolo obiskovala v Križaničevi ulici, potem se je šola preselila na Gornji grad. Po maturi je vpisala študij biologije na Naravoslovno-matematični fakulteti. Usoda je hotela, da se je z biologijo v šoli ukvarjala le dve leti. Dobila je namreč službo v področni šoli velikega gradbenega podjetja, ki je zaposlovalo kar 7000 ljudi. Šlo je pravzaprav za strokovno izobraževanje delavcev v okviru gradbenega centra, ki so živeli v posebnem naselju blizu cerkve Marije Pomočnice.

Stanka je bila organizatorica šole za polkvalificirane, kvalificirane in visokokvalificirane delavce, ki so se izobraževali ob delu. Po desetih letih so ji v podjetju ponudili enega izmed vodilnih položajev, kar je tudi sprejela, navsezadnje je bila tudi plača višja.

»S Trešnjevke smo najmanje enkrat mesečno ponoči peš hodili do glavne železniške postaje da bi z vlakom odšli do sorodnikov v Sloveniji.«

Stanka Novković je tudi članica Upravnega odbora Slovenskega doma Zagreb. Foto: osebni arhiv

Tako se je končala njena pot v izobraževanju. V podjetju je ostala do svoje upokojitve, zaradi težav s hrbtenico je predčasno odšla v invalidsko pokojnino.

Na počitnice v Slovenijo

Čeprav je rojena v Zagrebu, je stike s Slovenijo dolgo ohranjala. V otroštvu je vsako leto hodila na počitnice v Prevale, kjer je živela mamina najstarejša sestra. Za Stanko je to najlepše mesto na svetu. Druga sestra je živela na Zavrhu, brat pa v Domžalah. V hiši je bilo kar deset otrok, eden je bil ubit v vojni. Stanka bi mesec dni preživela na Dolenjskem, potem pa še en mesec v Domžalah, kjer je bilo veliko otrok. Počitnic se spominja po pohajkovanju z

Stanka Novković na Šopkovi delavnici. Foto: tbb

njimi, saj jih odrasli niso preveč obremenjevali s kakšnim fizičnim delom. Ko se je po dveh mesecih v Sloveniji, ob koncu poletnih počitnic, vrnila v Zagreb, je komaj še znala govoriti hrvaško. Ker je bila vse poletje obkrožena le s slovenščino, je potrebovala nekaj dni, da se je spet privadila na zagrebško okolje.

»Kak tečaj slovenščine bi prišel prav«

Danes pravi, da bi ji kakšen kratek tečaj slovenščine še vedno prišel prav. Nenazadnje tudi predsednik Slovenskega doma Zagreb **Darko Šonc**, tako njo kot druge člane, takoj ko prestopijo vrata na Masarykovi 13, prijazno opozarja, da se tukaj govori slovensko. Družina je v Stankinem otroštvu zelo pogosto, najmanj vsak mesec, prihajala v Slovenijo. Potniški vlak je z glavne zagrebške železniške postaje odhajal ob štirih zjutraj in Stanka se spominja, kako so ponoči peš hodili s Selske ulice na Trešnjevki do postaje. Oče je nosil potovalko, mama pa je vlekla zasabo Stankino mlajšo sestro

Vido. Ko so prispeli do Zidanega mosta, so se naprej peljali s tovornjakom, do Svibna ali Jagnjenice, potem pa so še dve uri hodili peš do Kladja pri Krmeljju. In to je bilo vsem popolnoma normalno. Pravi, da nikoli ni imela občut-ka, da iz meščanskega Zagreba prihajajo na vas, tako zelo se je veselila obiskom Slovenije. Stankina starša sta do smrti živela v Zagrebu. Mama, čeprav je bila precej mlajša, jih je zapustila prva. Stanka je doživela še eno družinsko tragedijo, saj je njen edini sin umrl zaradi raka. Danes so njena družina snaha in dva vnuka, ki sicer razumeta kakšno slovensko besedo, večjega zanimanja za učenje slovenščine pa ne kažeta. To je zelo pogost primer pri drugi, posebej pa tretji generaciji zdomcev. Morda bi bilo drugače, če bi bil njen sin še živ, razmišlja Stanka. Tudi pokojni mož ni bil Slovenec.

Časa za hobije ni bilo

Ko je še hodila v službo, ni imela kakšnih drugih hobijev. Delo je bilo zahtevno, veliko časa je preživela tudi na službeni poti. Z možem sta bila oba precej družabna. V Samoboru sta imela vikend, pravzaprav vinograd, in tam je bilo vedno veselo. Prijatelji so prihajali na martinovanje, vinograd je bilo treba obrezovati in škropiti. Leta 1992 se je upokojila in se že leto dni pozneje včlanila v Slovenski dom Zagreb, kjer se je najprej pridružila pevskemu zboru.

Danes poleg petja vodi kreativno delavnico Šopek, hkrati pa je članica Upravnega odbora Slovenskega doma Zagreb. Kdaj napiše tudi kakšno vrstico za glasilo Novi odmev.

Pravi, da pisanje ni njena močnejša plat. Tudi v službi, ko je pisala za glasilo gradbenega podjetja, je vedno zavračevala s tekstom

»V Slovenski dom Zagreb se je včlanila leta 1993, najprej se je pridružila pevskemu zboru. Danes vodi kreativno delavnico Šopek.«

do zadnjega; tega pa se ne more »odvaditi« niti danes.

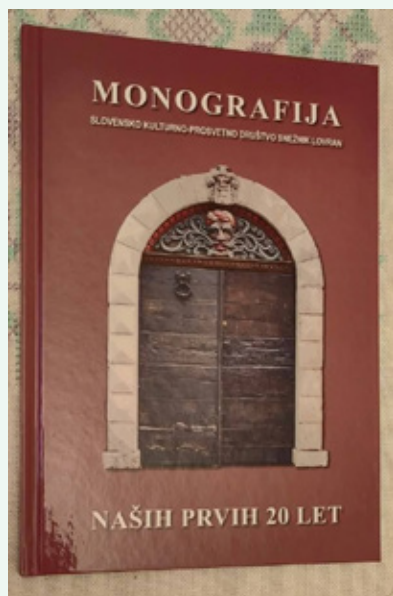

ZVEZA SLOVENSkih DRUŠTEV NA HRVAŠKEM

Proslava 20. obletnice Slovenskega kulturnega društva Snežnik

 Lucija Vupora

V petek, 7. novembra, je v kinu Lovran potekala slovesna obeležitev 20 let delovanja SKD Snežnik. Po uvodnem nagovoru organizatorja in dolgoletnega predsednika društva **Vasje Simoniča** so udeležence in goste nagovorili častni gostje: veleposlanik Slovenije na Hrvaškem **Gašper Dovžan**, predsednica Zveze slovenskih društev na Hrvaškem **Barbara Antolić Vupora**, dr. **Breda Zalašček** iz Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, ter več predsednikov kulturno-prosvetnih društev iz Istre.

V imenu Zveze slovenskih društev na Hrvaškem je Barbara Antolić Vupora izročila zahvalo SKD-ju Snežnik in predsedniku Vasji Simoniču za dolgoletno predano delovanje na področju ohranitve slovenskega jezika, identitete in kulture.

Slovesnost je obogatil kulturni program, v katerem so nastopili mlada pevka **Monika**

Poščič, Ansambel Snežnik iz Ilirske Bistrice, **Vitimir Vitaz** na kitari, **Dorijan Rubeša** na harmoniki, Trio Lipa iz Buzeta in duo **Zdenka & Hari**. Predsednik društva Vasja Simonič je predstavil tudi monografijo, v kateri je zbranih veliko fotografij in spominov na bogato dvajsetletno zgodovino društva – od ustanovitve pa vse do danes.

35. obletnica delovanja Zveze Slovencev na Madžarskem

V petek, 8. novembra, je Zveza slovenskih društev na Hrvaškem sodelovala na slavnostni 35. obletnici delovanja Zveze Slovencev na Madžarskem. Zbrane je nagovorila predsednica zveze **Andrea Kovač**, slavnostni govornik pa je bil minister za Slovence v zamejstvu in po svetu ter podpredsednik Vlade RS **Matej Arčon**, ki je poudaril pot in številne dosežke porabskih Slovencev. Ob tej priložnosti je podelil priznanje Zvezi Slovencev na Madžarskem za dolgoletno in predano delo ter

folklorni skupini ZSM Gornji Senik za 40 let delovanja. V bogatem kulturnem programu so nastopili dva pevsko zbora Zveze, nadarjeni mladi iz Porabja ter Akademsko folklorna skupina France Marolt iz Ljubljane. Na dogodku so tudi podelili štipendije dijakom in študentom, ki aktivno soustvarjajo kulturno življenje porabskih Slovencev.

Novela Zakona o odnosih RS s Slovenci zunaj njenih meja

Državni zbor je 21. novembra na svoji 36. redni seji, z 79 glasovi za in brez glasu proti, soglasno sprejel Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o odnosih Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja. Greza drugo prenovno zakona v zgodovini Republike Slovenije, s katero Vlada uresničuje svojo ustavno zavezo skrbeti za Slovenke in Slovence zunaj svojih meja ter jih jasno postavlja med temeljne nacionalne interese države. Novela zakona prinaša konkretne, razvojno usmerjene rešitve, ki bodo pomembno izboljšale pogoje življenja, dela, povezovanja, gospodarskega sodelovanja in ohranjanja slovenske identitete med več kot pol milijona Slovenk in Slovencev v zamejstvu in po

Slovenke in Slovence zunaj svojih meja so temeljni nacionalni interes države. Za spodbujanja gospodarske osnove Slovencev v zamejstvu je v programskem obdobju 2026–2029 pri Ministrstvu za gospodarstvo, turizem in šport načrtovanih 10 milijonov evrov.

Predsednica Zveze Barbara Antolić Vupora je predsedniku SKD Snežnik Vasji Simoniču izročila zahvalo. Foto: SKD Snežnik

Sodelovanje v oddaji Rojaki

Zveza slovenskih društev na Hrvaškem je skupaj s svojo gospodarsko sekcijo, Združenjem za gospodarstvo Rast, v Varaždinu sodelovala na oddaji RTV SLO Rojaki. Predstavljeni so bili projekti v gospodarskem delovanju Zveze, ki ga podpira Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport Republike Slovenije.

svetu. Z novelo zakona se vzpostavlja pravna podlaga za izvajanje programa spodbujanja gospodarske osnove Slovencev v zamejstvu, za katerega je v programskem obdobju 2026–2029 pri Ministrstvu za gospodarstvo, turizem in šport načrtovanih 10 milijonov evrov. Sredstva bodo namenjena odpiranju novih delovnih mest v zamejstvu, razvijanju turističnih produktov, razvoju mikro in majhnih podjetij z namenom gospodarske in splošne družbene okrepitve manjšin ter povečanja javne rabe slovenskega jezika. Program bo nastal v sodelovanju z Zamejsko gospodarsko koordinacijo, ki združuje krovne

gospodarske organizacije iz vseh štirih sosednjih držav. Spremembe zakona so med drugim nastajale tudi v dialogu s krovnimi organizacijami v zamejstvu in po svetu ter v medresorskem sodelovanju s Komisijo Državnega zbora za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu ter poslanskimi skupinami Državnega zbora. Predlog zakona ni naletel na nobeno vsebinsko nasprotovanje, odzivi deležnikov pa so bili izjemno pozitivni.

Utrinek s 35. obletnice Zveze Slovencev na Madžarskem.
Foto: Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu

DRUŽENJE

Srečanje Slovencev v Samoboru

Že tradicionalno prednovoletno srečanje Slovencev, ki živijo na območju Samobora, je bilo popestrjeno z glasbenim programom in prijetnim druženjem, tokrat tudi s prijatelji onstran meje.

 Ivanka Filipan

Ob podpori mesta Samobor so pripadniki slovenske nacionalne manjšine, ki živijo na samoborskem območju, tudi letos organizirali decembrsko druženje. Predstavniki SNM **Goran Gorše** je v pozdravnem govoru izpostavil prizadevanja za ohranitev slovenske skupnosti na tem delu Hrvaške, s tem pa tudi slovenskega jezika in kulture. Navzoče so pozdravili tudi namestnik županje mesta Samobor **Petar Burić**, podžupan Brežic **Bogdan Palovšnik** in ministrica svetovalka na Veleposlanstvu Republike Slovenije v Zagrebu **Tamara Plankar**.

V drugem delu programa smo se prepustili glasbi izkušenega slovenskega glasbenega dueta **Elizabete in Dragutina Križanića**, ki že vrsto let soustvarjata bogato glasbeno tradicijo. Elizabeta je pevka s toplim in izrazitim glasom, ki občinstvo vedno pritegne s svojo muzikalnostjo in občutenostjo, Dragutin pa jo spremlja na kitari in hkrati

Bogdan Palovšnik, Tamara Plankar, Dragutin Križanić, Elizabeta Križanić, Ivanka Filipan, Goran Gorše, Petar Burić (z leve). Foto: if

poje, kar njunemu nastopu doda posebno toplino in ubranost. Skupaj oblikujeta prepoznaven zven, ki združuje izkušnje, tradicijo in iskreno ljubezen do glasbe. Druženje ob prijetnem klepetu smo zaključili z dobrimi željami za božične praznike in optimističnim upanjem ob vstopu v novo leto.

KULTURNO USTVARJANJE NARODNIH MANJŠIN

Po 17. letih spet skupaj na odru

Več kot 400 nastopajočih iz 16 narodnih manjšin s Hrvaške je sodelovalo na prireditvi Kulturno ustvarjanje narodnih manjšin na Hrvaškem, ki je bila 30. novembra v koncertni dvorani Vatroslav Lisinski v Zagrebu.

Gre za prireditve, ki so jo, v organizaciji Sveta za narodne manjšine/Sveta za nacionalne manjine Republike Hrvatske, vnovič oživel po 17 letih. Slavnostni govornik je bil predsednik hrvaške vlade **Andrej Plenković**, ki je zagotovil, da bo vlada nadaljevala sodelovanje z narodnimi manjšinami, saj je to edina prava pot. »Pred slabim desetletjem smo začeli z močno in iskreno zgodbo vključevanja narodnih manjšin v politično življenje Hrvaške; tudi s pomočjo predstavnikov v Saboru. Začeli smo tudi odločno uresničevanje operativnega načrta za narodne manjšine,« je dejal predsednik hrvaške vlade, ki je bila tudi pokrovitelj dogodka. Dejal je tudi, da bo sodelovanje z manjšinami »del notranjepolitične stabilnosti«, in da pri tem še zdaleč ne nameravajo popuščati. »Zato tudi želimo vključenost vseh manjšin v politični, kulturni, javni, gospodarski, akademski ... trenutek Hrvaške,« je še izpostavil predsednik hrvaške vlade.

Zahvala za stalna podpora manjšinam

Predsednik Sveta za narodne manjšine **Tibor Varga** se je v svojem nagovoru zahvalil Vladi Republike Hrvaške za nenehno finančno in politično podporo delu in dejavnostim Sveta. Izpostavil je, da ljubezen do domovine v miru in sodelovanje pri obrambi Republike Hrvaške med domovinsko vojno trajno povezujeata pripadnike narodnih manjšin z večinskim ljudstvom.

Dogodka so se poleg predsednika vlade udeležili tudi podpredsednik vlade **Davor Božinović**, ministrica za kulturo in medije **Nina Obuljen Koržinek**, minister za znanost, izobraževanje in mladino **Radovan Fuchs** ter odposlanka predsednika hrvaškega sabora, poslanka **Vesna Bedeković**. Med številnim občinstvom so bili tudi številni veleposlaniki, akreditirani v Zagrebu, predstavniki Katoliške cerkve, Srbske pravoslavne cerkve in judovske skupnosti ter številni visoki državni in lokalni uradniki, nekdanji predsednik Sveta za narodne manjšine **Aleksandar Tolnauer**, člani Sveta za narodne manjšine ter vodje manjšinskih združenj in svetov ter predsednik Slovenskega doma Zagreb **Darko Šonc**. (dv).

Na prireditvi je evropsko himno zapel tenorist Matic Zakonjšek, tudi član Slovenskega doma Zagreb.

Andrej Plenković in Tibor Varga (z leve).

Sodelovala tudi folklorna skupina KPD Bazovica

Na prireditvi v koncertni dvorani Vatroslav Lisinski v Zagrebu, je sodelovala tudi folklorna skupina KPD Bazovica z Reke, skupaj s predstavniki petnajstih drugih manjšin.

Foto: arhiv folklorne skupine

Slovenke, ki so delale na Hrvaškem, 3. del

V medvojnem Zagrebu so Slovenke, ki so sem prihajale v iskanju dela in varnejšega življenja, našle oporo v treh pomembnih ženskih društvih: Marijini družbi, Dekliškem zavetišču Naš dom Zagreb in Dekliškem društvu Ognjišče. Ta društva so v dvajsetih in tridesetih letih 20. stoletja postala ključni prostor povezovanja, kulturnega ustvarjanja ter socialne in duhovne podpore namenjene predvsem Slovenkam.

Dr. Barbara Riman

Najstarejše in najmočnejše slovensko žensko društvo Marijina družba je leta 1925 nastala na pobudo zagrebških Slovenk in misijonarja Janeza Kalana, ki je urejal tudi glasilo Bogoljub. Dekleta so se sicer začela zbirati že leta 1922 pri jezuitih v Palmotićevi ulici, kjer sta jih sprva vodila Alojz Kovačič in Ivan Bešter.

Marijina družba – prvo središče slovenskih deklet v Zagrebu

Marijina družba je dekletom nudila duhovno podporo, pomoč pri težavnih življenjskih položajih in varen prostor druženja. Že leta 1930 je imela petinosemdeset članic, desetletje pozneje pa okoli tristo. Delovali sta pevska skupina, ki jo je vodila nuna Eleonora, in dramska sekcija pod vodstvom nune Evangeliste. Redno so pripravljale kulturne večere, dramske igre ter nastope ob večjih cerkvenih praznikih. Člani vodstva so bili med drugim jezuiti Janez Hladnik, p. Gabrijel Cevc, Anton Prešeren in Rudolf

Pate, ki so društvu dajali močno duhovno oporo. Poleg verskega programa, vse od slovenskih maš do majskih pobožnosti, je družba igrala pomembno socialno vlogo. Sem so prihajale predvsem mlade služkinje, kuharice in hišne pomočnice, pogosto brez zaščite in s skromnimi sredstvi. Marijina družba je do začetka druge svetovne vojne ostala njihova najzanesljivejša opora.

Dekliško zavetišče Naš dom Zagreb – varno zatočišče za najranjlivejše

Iz potreb članic Marijine družbe je leta 1932 zraslo Dekliško zavetišče *Naš dom Zagreb*. Nastalo je v sodelovanju s Slomškovim društvom ter s podporo slovenskih cerkvenih ustanov na Hrvaškem. Člani prve uprave so bili predsednik dr. Jože Marijetič,

podpredsednica Marija Prislan, tajnik Janez Legen in odbornice Ivanka Sunčič, Tončka Paj in Jerica Geč, ki je dom tudi vodila.

Zavetišče je dekletom nudilo prenočišče, osnovno zdravstveno in pravno pomoč ter posredovanje pri iskanju zaposlitve. Prostor so večkrat selili, a vselej

Slovenska Marijina družba v Zagrebu. Foto: <https://dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC:OGH5PNNL/72e4c9cf-0224-4504-b45b-1534bcee689c/PDF>

poskrbeli za sobo, kuhinjo, kopalnico in ležišča za okoli dvajset deklet. Mesečno je vrata zavetišča prečkalo tudi do šeststo Slovenk, kar razkriva, kako nujna je bila ta pomoč. Do leta 1934 so posredovali več sto zaposlitev, kljub temu pa je zavetišče zaradi finančnih težav leta 1935 prenehalo delovati in se preoblikovalo v novo društvo – *Ognjišče*.

Dekliško društvo Ognjišče – pomoč, kultura in skupnost

Leta 1936 je začelo delovati Dekliško društvo *Ognjišče*, ki je nadaljevalo delo zavetišča *Naš dom Zagreb*. V prostorih na Solovljevi ulici je imelo dvajset ležišč ter skromne bivalne prostore. Podpirali so ga darovi, največja pomoč pa je ostajala Marijina družba.

Ognjišče je, poleg zagotavljanja prenočišč in posredovanja pri zaposlitvi, organiziralo tudi kulturne dogodke: pevske večere, igre, tombole in družabna srečanja. Ob 15 -letnici delovanja so pripravili velik koncert slovenskih pesmi. Že leta 1939 so pomagali približno štiri tisoč ženskam – od služkinj do študentk, ki so v Zagrebu iskale začasen dom. Marijina družba, zavetišče *Naš dom in društvo Ognjišče* so skupaj ustvarili trdno podporno mrežo.

Izgubljeni sledovi, pomen ostaja jasen

Čeprav so se sledovi teh društev z začetkom druge svetovne vojne počasi izgubili, njihov pomen ostaja jasen: bila so varna pristanišča za ženske, ki so v iskanju boljšega življenja stopile na neznana pota. V času,

Ženska društva Marijina družba, Dekliško zavetišče Naš dom Zagreb in Dekliško društvo Ognjišče so v dvajsetih in tridesetih letih 20. stoletja postala ključni prostor povezovanja, kulturnega ustvarjanja ter socialne in duhovne podpore namenjene predvsem Slovenkam.

ko niso imele niti socialne zaščite niti zagotovljene enakopravnosti, so jim slovenske žene v Zagrebu ponudile nekaj, kar je presegalo golo pomoč – ponudile so jim skupnost, dostojanstvo in zavedanje, da v tujini niso same. Zapis o njihovem delovanju tako niso le zgodovinski vir, temveč opomin na moč samozvesti, solidarnosti in ženske organiziranosti, ki je v najtežjih letih uspela spremeniti življenja mnogih.

KARLOVEC

Delavnica o postopkih in trikih s telefoni

V okviru 19. Tedna vseživljenjskega učenja, ki je med 29. septembrom in 5. oktobrom potekal po vsej Hrvaški, sta Učilište Okviri znanja in Kulturno društvo Slovenski dom Karlovec 1. oktobra pripravila zanimivo in poučno interaktivno delavnico z naslovom *Korak za korakom – od zmedenega klika do varnega trika*.

 Marina Delač-Tepšić

Delavnica je bila namenjena predvsem starejšim, ki želijo svoj pametni telefon uporabljati bolj samostojno, varno in brez stresa. Udeleženci so spoznali osnovne, a izjemno pomembne postopke in trike za varnejšo uporabo pametnih naprav – od prepoznavanja sumljivih sporočil do pravilnega urejanja nastavitev ter varnega brskanja po spletu. Vzdušje je bilo sproščeno in spodbudno, kar je omogočilo, da so se obiskovalci brez zadržkov lotili vprašanj, s katerimi se srečujejo v vsakdanji uporabi tehnologije. Delavnica je starejšim ponudila dragoceno podporo pri premagovanju digitalnih izzivov ter poudarila pomen digitalne pismenosti za kakovostno in varno življenje v sodobnem svetu.

Tradicionalni slovenski zajtrk v Karlovcu

Člani Društva Slovenski dom Karlovec so v sodelovanju z Mestno knjižnico Ivan Goran Kovačić Karlovec sodelovali pri izvedbi tradicionalnega slovenskega zajtrka. Dogodek

Tradicionalni slovenski zajtrk v Karlovcu.
Foto: Marina Delač-Tepšić

je tudi letos oživil bogate slovenske kulinarične običaje ter poudaril pomen zdrave prehrane iz lokalno pridelanih živil. Obiskovalci – med njimi številni otroci, mladi ter člani širše skupnosti – so imeli priložnost okusiti slovenske domače dobrote. Na bogato obloženimizi so se znašli sveže pečen kruh, domače maslo, med in sezonsko sadje, ki so skupaj pričarali pristno vzdušje tradicionalne slovenske kuhinje. Poleg kulinaričnega doživetja je bil dogodek zasnovan tudi izobraževalno. Udeleženci so lahko izvedeli več o pomenu rednega zajtrka, pa tudi o tem, zakaj je podpora lokalnim pridelovalcem v Sloveniji tako pomembna – tako za zdravje kot za trajnostni razvoj. Dogodek je potekal v predverju Mestne knjižnice I. G. Kovačić Karlovec, kjer je zadišalo po domačnosti in skupnosti. Tradicionalni slovenski zajtrk je še enkrat dokazal, kako lahko kulinarika povezuje ljudi ter hkrati krepi zavedanje o kulturni dediščini in zdravem načinu življenja.

Dan kulture v »režiji« šestih slovenskih kulturnih društev

Za začetek manifestacije je bila otvoritev razstave del na temo Grožnjana in šestih desetletij mesta umetnikov, v nadaljevanju se je zgodil večer slovenskih pesmi in plesov, za konec pa še Avsenikova *Slovenija od kod lepote tvoje*.

 Vesna Šereš

Oktober je mesec, ko se že vrsto let zapored »zgodijo« Dnevi slovenske kulture v Istri. Gre za skupni projekt vseh šestih slovenskih kulturnih društev, delujočih v hrvaški Istri. Prireditelj je namenjena predstavitvi slovenske ustvarjalnosti in bogate kulturne dediščine v krajih, kjer ta društva delujejo.

Moški pevski zbor Prijatli.

Letošnji dogodek v Umagu, 11. oktobra, se je začel v avli dvorane Antonio Coslovich z odprtjem likovne razstave Grožnjan – 60 let mesta umetnikov. Pripravili smo jo v sodelovanju s Kulturnim društvom Ivan Seljak Čopič. Za uvod je Ženski pevski zbor Ajda zapel slovensko ljudsko pesem Lipa. O pomenu in bogati zgodovini umetniškega ustvarjanja ter kulturnega dogajanja v Grožnjanu je spregovoril predsednik društva, akademski slikar Rok Zelenko, ter uradno odprl razstavo del njihovih trinajstih članov. Ogledali smo si lahko izbor originalov, nastalih od leta 1965 do danes – od akvarelov, olj in keramike do skulptur najmlajše generacije grožnjanskih likovnikov.

Po ogledu te izjemne razstave je v dvorani sledil večer slovenskih pesmi in plesov. Zbrane sta nagovorili predsednica **Ajde Danica Bojković** in umaška podžupanja **Floriana Bassanese Radin**, ki je izrazila podporo slovenski skupnosti ter njenemu bogatemu prispevku k sožitju in kulturnemu utripu Umaga.

Prišli so tudi iz Sežane

V programu so najprej zazvenele tri slovenske ljudske pesmi v izvedbi domačega zbora Ajda, nato so na odru nastopili gostje – člani Kulturnega društva Borjač iz Sežane. Njihova folklorna skupina pod vodstvom umetniškega vodje Tomaža Gantarja Klemanova je na simboličen način

predstavila skupinsko delo kavadurjev – lomilcev kamna, ki so s pomočjo »štajnge« in svoje surove moči ročno lomili velike skalne gmote za kasnejšo obdelavo. Ženske so jim od doma nosile skromno kmečko hrano in ob rujni kapljici terana so se tudi povesele in zaplesale. Osrednji, po-lurni nastop je pri-pravil Moški zbor Prijatli, ki ga vodi umetniški vodja **Miran Žitko**. Zbor združuje pevce vokalnih skupin Kresnik iz Sežane in Slavina iz vasi Slavina v občini Postojna. Skupaj s **Snježano**

Pleše Žagar za klavirjem, solistom tenoristom **Sandijem Kari-žem** in **Miranom Gorupom** na diatonični harmoniki, so nas navdušili z izvedbo raznoliknega programa; najprej Prešernove Zdravljice, napitnic in domoljubnih pesmi slovenskih avtorjev, nato pa tudi del iz zakladnice dveh velikanov opernega skladanja, W. A. Mozarta in G. Verdija Kot zadnja je nastopila Folklorna skupina Ajda s spletom slovenskih plesov. Za zaključek so vsi nastopajoči skupaj zapeli in zaplesali Avsenikovo *Slovenija od kod lepote tvoje*.

Moški pevski zbor Prijatli in folklorna skupina Borjač.

ZADAR

Monografija SKD Lipa: od nastanka do danes

V okviru 20. obletnice Slovenskega kulturnega društva Lipa, Zadar so 15. decembra predstavili monografijo, v kateri so na 250 straneh analitično in dokumentarno predstavljene nastanek, razvoj in sodobne dejavnosti SKD Lipa, ki je doslej izvedlo 279 dogodkov.

 Darja Jusup

Slovenci v Zadru in prijatelji Slovenije so slovesno in pomenljivo obeležili adventne dni in božične praznike. Praznovali so 20. obletnico delovanja Slovenskega kulturnega društva Lipa, Zadar. Ob tej priložnosti je bila predstavljena istoimenska monografija, katere avtorici sta dr. **Barbara Riman** in dr. **Kristina Riman**. Gre za znanstveno monografijo, v kateri so na 250 straneh analitično in dokumentarno predstavljeni nastanek, razvoj in sodobne dejavnosti SKD Lipa.

»To je dragocena knjiga,« je dejala **Kristina Kliner**, konzulka na slovenskem veleposlaništvu v Zagrebu, na slovesnosti ob predstavitvi monografije. Klinerjeva je ob robu slovesnosti opravila tudi posvet s člani društva.

Na začetku pet, zdaj 95 aktivnih članov

O monografiji, ki je nastala v okviru dela Inštituta za narodnostna vprašanja, je spregovorila **Darja Jusup**, ustanoviteljica in dolgoletna predsednica Lipe. Spomnila je, da je bilo SKD Lipa, Zadar ustanovljeno pred 20. leti. »Na začetku nas je bilo pet, danes pa ima društvo 95 aktivnih članov. V okviru številnih dejavnosti je to naš 279. dogodek,« je povedala Jusup, ki je tudi urednica monografije.

Društvo že od samega začetka namenja posebno pozornost kulturni in umetniški ustvarjalnosti. Do danes so izvedli 18 umetniških kolonij in izdali pet knjig proze in poezije **Andreje Malta** in **Marije Ivoš**, članic Lipe. Najnovejše delo je dvojna slikanica V čarobnem gozdu dua **Vesne Bilič** in **Evelin Dorkin-Gregov**. Prešernov dan, največji slovenski kulturni praznik, praznujejo vsako leto. Sodelujejo umetniki iz slovenskih društev Hrvaške in Slovenije. V Zadru vsako leto praznujejo dan kulturne raznolikosti. »Gre za dogodek, kjer poleg slovenske nastopajo tudi druge manjšine z zadrškega območja,«

»Monografija predstavlja izjemno dragocen znanstveni in kulturološki prispevek.«

Predsednica SKD Lipa, Zadar Darja Jusup in vodja upravnega oddelka za zadeve župana in mestnega sveta Mirjana Zubčić (z desne).

je Darja Jusup spomnila navzoče v restavraciji Galija. Od številnih dejavnosti je še posebej priljubljena Šola v naravi. Gre za poučne izlete in spoznavanje zanimivih destinacij.

SKD Lipa, primer uspešnega ohranjanja jezika

Društvo je obeležilo dan človekovih pravic z recitacijo udeležencev dopolnilnega pouka, za glasbo sta poskrbela **Ivan Harej** in **Zdenka Kalan Verbanac** – iz Slovenskega doma Bazovica, Reka. Društvo redno obeležuje dan žena in dan človekovih pravic. Veliko zanimanje je tudi za dopolnilno šolo slovenščine, ki jo za slušatelje vseh starosti vodi učiteljica **Tanja Bajlo**. Vse to je znanstveno, analitično in kronološko opisano v bogato ilustrirani monografiji. Avtorici znanstvene monografije sta še posebej poudarili, da je jezik temeljni nosilec identitete in kulturnega preživetja ter da je SKD Lipa, Zadar primer uspešnega ohranjanja modela ohranjanja jezika skozi umetnost, izobraževanje in družbeno angažiranost.

Vse to potrjuje tudi dr. **Ines Cvitković Kalanjoš**, ki je v recenziji monografije izpostavila: »Iz recenzije dr. **Jasminke Brala-Mudrovčič** izpostavljamo oceno, da monografija predstavlja izjemno dragocen znanstveni in kulturološki prispevek. Ne dokumentira le zgodovi ne enega društva, temveč potrjuje tudi temeljno vlogo jezika in književnosti pri ohranjanju identitete. Znanstve na monografija kaže, da je jezik prostor spomina, pa tudi prostor prihodnosti in da se kultur no vitalnost neke skupnosti meri prav z možnostjo, da se prepozna v je ziku.«

Slovenski gradbeniki pomagali Zadru

Zanimiv prispevek k predstavitvi monografije Slovenskega kulturnega društva Lipa, Zadar je prispeval zadrski kronist in publicist **Ferdinand Perinović**. Spomnil je, da so pred 80. leti, po osvoboditvi Zadra, slovenski gradbeniki, zdravniki in umetniki prvi priskočili na pomoč domačinom v porušenem mestu.

Tradicija in sodelovanje se nadaljujeta, kar potrjuje tudi vsebina monografije, ki ponuja tudi analitični pregled vloge Društva v sodobnem kontekstu delovanja slovenskih društev na Hrvaškem. Poudarkom je na njegovi odprtosti do lokalne skupnosti, stalnem sodelovanju s kulturnimi ustanovami in prispevku k spodbujanju medkulturnega dialoga.

Prijetno druženje članov in gostov po slovesnosti.

Pred 80. leti, po osvoboditvi Zadra, so slovenski gradbeniki, zdravniki in umetniki prvi priskočili na pomoč domačinom v porušenem mestu. Tradicija in sodelovanje se nadaljujeta.

Zveza slovenskih društev na Hrvaškem se je SKD Lipi, Zadar zahvalila za 20 let uspešnega delovanja.

Barbara Riman, Kristina Riman, Darja Jusup (z leve).

Kristina Kliner, Darja Jusup, Barbara Riman in Kristina Riman (z leve). SKD Lipa, Zadar jim je podarila slike, ki so jih naslikali njihovi člani.

Duet Ivan Harej in Zdenka Kalan Verbanac iz Slovenskega doma, Bazovica iz Reke. Vse foto: Mate Komina

ZADAR

Razstava del likovne kolonije Jože Arzenšek 2025

Rišimo s srcem – Crtamo srcem je bila tema letošnje 18. likovne kolonije, ki so se je udeležili gosti iz Slovenije, Hrvaške in BiH. Otvoritve razstave del so se udeležili tudi udeleženci seminarja za učitelje dopolnilnega pouka slovenščine na Hrvaškem, ki je bil prav takrat v Zadru.

 Marija Ivoš in Darja Jusup

Letošnja 18. slikarska kolonija *Jože Arzenšek 2025*, ki jo je organiziralo SKD Lipa Zadar, je potekala od 6. do 10. oktobra v hostelu na zadrskem Boriku. Udeležili so se je slikarji in vizualni umetniki, katerih zanimanja segajo od figurativnega in abstraktnega slikanja vzdušja in zapisov do neposrednega beleženja prostora in časa trenutka. Tema letošnje slikarske kolonije je *Rišimo s srcem – Crtamo srcem*. Zbrali so se umetniki iz slovenskih društev Hrvaške, SKD Triglav iz Splita, Slovenski dom Zagreb, KPD Bazovica z Reke, SKD Lipa iz Zadra, iz okoliških mest Vira in Bibinja, pridružili pa so se jim še slikarji iz Slovenije iz Ilirske Bistrice, Mosta na Soči in Maribora ter iz Bosne in Hercegovine iz Tuzle.

Zadar, mesto navdiha

Letošnje otvoritve so se udeležili tudi udeleženci seminarja za učitelje dopolnilnega pouka slovenščine na Hrvaškem, ki je prav takrat tudi potekal v Zadru. Veselje je, pravijo slikarji, vračati se v Zadar, mesto neizčrpnega navdiha. Za njimi so ostale naslikane vedute mesta, morja, modrine neba, ptic in neskončne količine ljubezni. Slikaliso v barvah srca, saj je na platnu vedno skrita strast, ki v sanjah neskončne domišljije slikarjem daje upanje, da bo gledalec, ki gleda sliko, tudi sam ujet v mrežo lepote, ki preseneča in osvaja. Naj ta naša umetniška kolonija, tako obogatena z umetniškim ustvarjanjem, ki prinaša veselje trenutka, še dolgo traja, smo si ob koncu želeli vsi sodelujoči.

Udeleženci slikarske kolonije so vsi v en glas ponavljali, da je veselje vračati se v Zadar. Foto: Katarina Bezić

Košček Dalmacije na Taboru slovenskih pevskih zborov

Zbor MePZ Triglav je predstavila Nadežda Eterović, plaketo zvestobe za udeležbo na Taboru je sprejel predsednik društva in zbora Cveto Šušmelj.

Nadja Krnić

MMePZ Triglav se je tudi letos udeležil Tabora slovenskih pevskih zborov. Občinstvu smo z veseljem prenesli košček Dalmacije v njihova odprta srca. Pod vodstvom zborovodje **Marije Buzdovačić Peručić** smo zapeli ljudsko pesem *Ako si legla spat* v priredbi Josipa Hatzea ter pesmi *Lipa* in *Dober večer* (ljudska).

Naš zbor je predstavila **Nadežda Eterović**, plaketo za 25 let zvestobe za udeležbo na Taboru pa je sprejel predsednik društva in zbora **Cveto Šušmelj**. Naj ob tem zapišem, da ko smo peli *Lipo*, so bile naše misli z našim Milanom, ki ga zelo pogrešamo.

Na večeru slovenskih pevskih zborov iz zamejstva in drugih držav so s Hrvaške nastopili tudi naši prijatelji z Reke in iz Zagreba, ter zbori iz Srbije, Madžarske in Italije.

Zdi se, da je vsako leto vse manj zamejskih zborov, pa tudi manj pevcev na velikem nedeljskem koncertu v Stični. Tudi naš zbor je vsako leto vse manj številčen, saj se staramo in nekateri pevci – žal – odhajajo na večno pot. Po končanem nastopu smo prisluhnili drugim zborom in večer sklenili v veselem razpoloženju.

Zdi se, da je vsako leto vse manj zamejskih zborov, pa tudi manj pevcev na velikem nedeljskem koncertu v Stični. Tudi naš zbor je vsako leto vse manj številčen, saj se staramo in nekateri pevci – žal – odhajajo na večno pot.

Naš zbor MePZ Triglav je prejel plaketo za 25 let zvestobe za udeležbo na Taboru. Foto: Marina Ivčević

REKA

Bogata ponudba dogajanj v Slovenskem domu, KPD Bazovica

 Sandra Grudenić

Obisk Sv. Miklavža in delavnica za ročne izdelke

Ker so bili naši najmlajši člani društva zelo pridni, jih je obiskal dobri mož Sv. Miklavž in jim prinesel darila. Pred njegovim prihodom so si ogledali hudomušno predstavo Škrat Lenko in vila Lucija, zaplesali in zapeli z velikim snežakom, voščili vsem srečno novo leto ter nestrpnost čakali na Miklavža. Ko je prišel z nešteto darili

kar jim je všeč. Nastalo je veliko del, ki so zdaj na ogled na razstavi v prostorih društva. Kot spodbudo za nove podvige v naslednjem letu, so za svoj trud dobili tudi diplomo. Razstavo sta popestrila **Borna** in **Alek**, ki sta udeleženca glasbenih uric in se učita igranja kitare. **Eni** in **Adriano** pa sta dobila posebni priznanji. Udeležila sta se poletnega natečaja Moj najlepši pevec, v organizaciji društva Peski-Art Đurđevac, in njuni risbi petelina sta bili izbrani za zaključno razstavo. Na RTV SLO 1 smo si ogledali še prispevek novinarke **Tjaše Lotrič**, ki je bila s skupino na izletu na Snježnik. Na povezavi <https://365.rtv slo.si/arhiv/rojaki/175135283> si ga lahko ogledate tudi vi.

Študijska ekskurzija fotografske skupine

Fotografska skupina KPD Bazovica je bila 29. novembra na študijski ekskurziji v Istri. Cilj njihovega opazovanja je bil posneti kakšno podrobnost, ki je drugi niso opazili. Skupaj z vodjo

fotografskega natečaja **Aleksandrom Tomulićem** je

Foto: arhiv KPD Bazoiva

in svojim pomočnikom, mogočnim Krampusom, je bilo veselje otrok neizmerno. Po obdarovanju so se otroci udeležili zanimivih ustvarjalnih delavnic, ki so jih pripravile vzgojiteljice in učenke Dijaškega doma Kvarner. Izdelovali so volnene angelčke, dišeče kroglice iz pomaranč in klinčkov, reciklirane božične okraske in adventne zvončke za smreko. Tako so skupaj z darili domov odnesli tudi svoje unikatne ročne izdelke, s katerimi bodo v tem prazničnem času okrasili svoje domove.

Prva otroška fotografska in likovna razstava

V začetku decembra smo odprli prav posebno, prvo otroško fotografsko in likovno razstavo. Naši otroci so se letos udeležili treh otroških planinskih izletov, ki so jih zanje pripravili člani planinske skupine. Med drugim so imeli tudi nalogo, da na izletu rišejo, slikajo, fotografirajo kar vidijo,

Foto: Renata Jerkov in arhiv KPD Bazovica

13 članov fotografske skupine posnelo veliko fotografij v Boljuni, Kršanu, Pazinu in Draguču.

Na Susku o Soški fronti

Veleposlaništvo Republike Slovenije na Hrvaškem je v sodelovanju s Slovenskim domom KPD Bazovica z Reke v prostorih Hrvaškega kulturnega doma na Sušaku odprlo razstavo kobariškega muzeja Hrvaške enote na soški fronti. Razstava je posvečena sodelovanju hrvaških vojakov na soškem bojišču v prvi svetovni vojni. Razstavo so odprli veleposlanik **Gašper Dovžan**, direktor Kobariškega muzeja **Martin Šolar**, predsednica slovenskega KPD Bazovica **Jasmina Dlačić** ter **Kristian Čarapić** v imenu župana Primorsko-goranske županije. Program je povezovala **Eva Ciglar**.

Z otvoritve razstave Hrvaške enote na soški fronti. Foto: arhiv KPD Bazovica

Foto: arhiv članov fotografske skupine

Dogodek se je nadaljeval s strokovnim posvetom Skupni zgodovinski spomin na Soško fronto, na katerem so sodelovali slovenski in hrvaški zgodovinarji in predstavili pogled na zgodovino tega obdobja tako z vojaškega kot družbenega vidika. S slovenske strani so sodelovali dr. **Petra Svoljšak**, dr. **Andrej Rahten** in dr. **Gregor Antoličič**, s hrvaške strani pa dr. sc. **Vijoleta Herman Kaurić**, dr. sc. **Filip Hameršak** in **Nikola Tominac**. Drugi dan smo si lahko ogledali dokumentarni film General Boroević režiserja Valentina Pečenka, ki ga je leta 2019 posnela in producirala RTV Slovenija. Film osvetljuje življenje in vojaško pot enega najpomembnejših poveljnikov Soške fronte, generala Svetozara Boroevića, ter prikaže širši zgodovinski kontekst Prve svetovne vojne.

Prva razstava prenovljene fotografske skupine

V društvu smo odprli prvo samostojno razstavo prenovljene fotografske skupine KPD Bazovica, z naslovom *Spet smo skupaj*.

Razstave so se s svojimi čudovitimi fotografijami udeležili vsi člani skupine, na otvoritev so prišli tudi številni drugi obiskovalci.

Foto: arhiv foto skupine

HISTRIONSKI DOM

3. Gledališki večeri narodnih manjšin

V Kulturnem centru Histrionski dom v Zagrebu so 10. oktobra slovesno otvorili **3. Gledališke večere narodnih manjšin**, ki sta jih organizirala Svet za narodne manjšine Republike Hrvaške in Albansko dramsko društvo na Hrvaškem Mërgimtari.

Agata Klinar Medaković

Na slovesni otvoritvi je predsednik *Albanskega dramskega društva na Hrvaškem Mërgimtari* **Leonard Hamitaj** izpostavil, da predstave s humorjem in sarkazmom prinašajo epizode človeških odnosov v družbi in družini, slabosti družbe in posameznika, negativne pojave, kot so diskriminacija, nepotizem, korupcija in podobno. »Nekatere uprizoritve prinašajo dramo človeških zgodb pogumnih posameznikov, da nikoli ne pozabijo krivic, ki so jih doživeli, druge pa tudi lepoto ljudskih tradicij

Priljubljena komedija Branislava Nušića, ki je bila prvič uprizorjena v Narodnem gledališču v Beogradu 28. novembra 1934, satirično prikazuje človeški pohlep, hinavščino in neiskrene družinske odnose ter jih postavlja v kontekst zapleta pri dedovanju, ki razkriva pravo naravo vsakega lika.

narodnih manjšin Hrvaške v posebnih umetniških izvedbah.« Navzoče so nagovorili tudi visoki gostje, med njimi veleposlanica Republike Albanije na Hrvaškem **Donika Hoxa**, veleposlanik Republike Kosovo na Hrvaškem **Martin Berishaj**, namestnik veleposlanika Republike Slovenije na Hrvaškem Miha Fatur, tudi **Darko Šonc** – odposlanec **Tiborja Varge**, predsednika Sveta za narodne manjšine Republike Hrvaške Darko Šonc in odposlanka župana Zagreba **Tanja Horvatin**, ki je posebej izpostavila, da tovrstni dogodki še posebej spodbujajo enotnost.

Začeli so s komedijo

Gledališke večere narodnih manjšin so začeli s komedijo v treh dejanjih *Žalujoči ostali/Ožaloščena porodica*,

po delu Branislava Nušića sta jo priredila **Kristina Riman** in **Serđo Dlačić**, ki je predstavo tudi mojstrsko režiral. V različnih vlogah o družinskih odnosih in življenjskih situacijah so se odlično znašli člani dramske skupine iz reškega Slovenskega doma KPD Bazovica. Igrali so: **Vitomir Vitaz** (Valentin, okrajni načelnik), **Darko Mohar** (Roman, trgovec), **Milan Grlica** (Makso, nezaposlen meščan), **Dubravka Dijanić** (Sanja, Valentinova žena), **Milena Licul** (Gina, Romanova žena), **Nataša Grlica** (Sara, vdova) in **Ivana Ilić** (Danica). Šepetalka je bila Slavica Vuković Bačić, za ton in luč pa je poskrbel **Gordan Dlačić**.

Koordinator kulturnega programa v Društvu in nekdanji predsednik Slovenskega doma KPD Bazovica

Utrine s predstave *Žalujoči ostali/Ožaloščena porodica* v Histrionskem domu v Zagrebu. Foto: akm

ter tudi eden od igralcev Vitomir Vitaz, je po predstavi dejal: »Predstava smo izvedli v skladu z zmožnostmi našega ansambla, ki v tej zasedbi deluje že 15 let.

13 predstav v 11 jezikih

Na histrionskem odru se je v šestih dneh, od 10. do 19. oktobra, zvrstilo trinajst predstav, ki so jih v enajstih različnih jezikih odigrale ljubiteljske gledališke skupine narodnih manjšin iz Hrvaške, Bosne in Hercegovine ter Severne Makedonije.

Zelo smo veseli, da smo prišli, saj se mi zdi, da je zamišljal o gledaliških večerih narodnih manjšin res odlična.« Z njim so se strinjali tudi obiskovalci, ki so se ob dinamičnem dogajanjem na odru, ki so ga uprizorili člani Slovenskega doma KPD Bazovica, večkrat prešerno nasmejali in jih na koncu nagradili tudi z velikim aplavzom.

Nekaj predstav, ki so jih obiskovalci videli v Histrionskem domu, je bilo avtorskih, ki so jih na osnovi lastnih zamisli pripravile gledališke skupine same, ostale pa so

pa so bile prirejene po delih slovitih avtorjev. Gledališke večere narodnih manjšin v Zagrebu so zaključili s predstavama: *Ruska svadba*, ki jo je pripravila Koordinacija Ruskih sunarodnjaka u Republici Hrvatskoj in *Zar još nije odzvonilo?*, v izvedbi Otroške sekcije BKUD Sevdah iz Zagreba.

NA KRATKO IZ ZDRUŽENJA RAST

O prihodnosti mladih v zamejstvu

Lucija Vupora

O prihodnosti mladih v zamejstvu

5. novembra smo v Trstu, v organizaciji Slovenskega deželnega gospodarskega združenja, sodelovali na gospodarski konferenci v okviru Zamejske gospodarske koordinacije. Tema konference je bila Gradimo prihodnost doma: perspektive za mlade v zamejstvu.

predsednica Združenja za gospodarstvo Rast, Lucija Vupora, ki je poudarila pomembnost kontinuitete spodbujanja dejavnosti slovenskih zamejcev skozi javno politiko ter vključevanje mladih v odločevalne procese pri tiskanju programov, ki se tičejo njih samih.

M.A.J. na Reki

14. in 15. novembra je na Reki potekalo tretje letošnje srečanje projekta M.A.J. (Mreža Alpe-Jadran) z dijaki pouka slovenskega jezika in kulture ter dvojezičnih šol iz Hrvaške, Madžarske, Italije in Avstrije. Letošnja tema na Reki je bila Pasti in nevarnosti uporabe umetne inteligence med mladostniki in podjetji na območju regije Alpe-Jadran.

Prvi dan so sodelovali na konferenci, na kateri so razpravljali o slovenskem jeziku kot prednosti na svoji učni in karierni poti. Nato so prisluhnili krajšemu predavanju in opravili delavnice iz sklopov: zasvojenost z algoritmi, »sharenting« – ko starši delijo preveč, izguba delovnih mest, razvoj etičnih politik AI za podjetja in lažne informacije in »deepfake«.

Dijaki pouka slovenskega jezika in kulture ter dvojezičnih šol iz Hrvaške, Madžarske, Italije in Avstrije. Foto: SGZ

Organizirani so bili trije tematski paneli: Mladi, dobre prakse in izzivi v zamejstvu, Zamejstvo skozi oči mladih in Od idej do akcije: Zaključki in predlogi.

V uvodnem delu smo prisluhnili navdihujoči zgodbi mlade slovenske zamejke **Nine Malalan**, ki je projektna menedžerka v podjetju Pipistrel d.o.o. Na treh panelih so iz Hrvaške sodelovali idejni začetniki pobude Mladi in Podjetni, ravnateljica doma za starejše občane in zamejska podjetnica Ana Antolić, ter na zadnjem panelu

Naslednji dan so dijaki prisostvovali vodenemu ogledu Mestne knjižnice Reka, v kateri so imeli priložnost videti in izkusiti umetno inteligenco na primeru izposoje, vračanja in sortiranja knjig ter na Oddelku za mlade v obliki virtualne resničnosti.

Projekt M.A.J. se bo zaradi svoje uspešnosti nadaljeval tudi v letu 2026 na temo kmečkega gospodarstva, kjer bodo udeleženci imeli priložnost spoznati podjetništvo v zamejstvu, slovenske zamejske izdelke in domačo proizvodnjo.

Digitalna kampanja: Slovensko na Hrvaškem

Združenje zagospodarstvo Rast je v decembru zaključilo digitalno kampanjo na svoji spletni strani, s katero želijo promovirati slovenske zamejske podjetnike na Hrvaškem in njihove storitve ter izdelke. Članstvo zamejcev, ki imajo v svoji lasti gospodarski subjekt, zajema pester nabor panog. Trenutno so to čebelarstvo, kmečko gospodarstvo, medarstvo, ekološka proizvodnja, računalništvo, dizajn, peskanje, fito-kozmetika, prevajalstvo, turistično vodenje, sodno tolmačenje, umetnost, potniški prevoz, obdelava lesa, socialna skrb, frizerske storitve ipd.

Z gospodarske konference v Trstu. Foto: SDGZ URES

MSGR. ANTON TRPIN, DUHOVNIK

Ostati skupaj in ohraniti slovensko identiteto

Hišni papežev kaplan, duhovni pomočnik župnije Šentjerneje msgr. Anton Trpin dvakrat mesečno iz Šentjerneja potuje maševat v Zagreb. Slovenske maše v cerkvi Ranjenega Jezusa se tam darujejo od leta 1991. Je tudi častni občan Šentjerneja, še vedno je družaben 83-letnik, ki maševanje v Zagrebu razume kot poslanstvo.

 Dejan Vodovnik, Marija Mica Kotnik

V pogovoru za Novi Odmev je povedal, da je bil sprva odločen, da postane zdravnik, nato pa se je, na službenju vojaškega roka, za trdno odločil za poklic duhovnika. Pred dvema letoma, leta 2023, je praznoval zlato mašo ob 50. obletnici svojega duhovniškega posvečenja. Danes, dve leti pozneje, je ta kleni možak s pronicljivo mislijo na prehojeno pot še kako ponosen. »Saj ne vem, kdaj so minila vsa ta leta, zagotovo pa prehitro! Bilo je marsikaj lepega in manj lepega, a tudi na bolj grenke stvari gledam zdaj pozitivno. Preizkušnje človeka utrjujejo v dobrem, to sem prepričan,« razmišlja Anton Trpin.

Pandemija covid-19 je zagotovo bila ena od manj lepih in grenkih stvari, s katero ste se soočali?

Zagotovo. Epidemija covid-19 je resda naredila svoje, eno od vprašanj pa je bilo, kaj narediti z mašami v slovenskem jeziku v Zagrebu. Po epidemiji pa je Darko Šonc, predsednik društva Slovenski dom Zagreb, izrazil željo, da obnovimo maševanje v slovenskem jeziku. In smo ga. Vendar se je število vernikov nekolikanj zmanjšalo, a še vedno delujemo in v vsa

kem primeru je eden od motivatorjev za to delovanje prav Darko Šonc in tudi Slovenski dom Zagreb v celoti.

Kako se počutite, ko mašujete v Zagrebu? Je to za vas neke vrste – rečeno zelo poenostavljeno – običajno maševanje ali gre za svojevrstno poslanstvo?

Pomembno je poslanstvo človekoljubnosti in evangelizacija. V vsakem primeru gre za poslanstvo. Tako nacionalno, saj vsi vemo, kaj pomeni, če zunaj slovenskih meja podajamo slovensko besedo, tudi v obliki maševanja, kot tudi pastoralno oziroma kako in na kak način oznanjujemo evangelij.

Ko smo se pripravljali na pogovor, ste nama dejali, da ste zaveden Slovenec ...

Da, sem zaveden Slovenec. To mi resnično veliko pomeni. Še posebej, ko mašujem v Zagrebu, kamor lahko prav prek maše v slovenskem jeziku in vernikom, ki te maše poslušajo, prenesem delček te moje, naše slovenske zavesti. In prav v tem je pomembnost maše v slovenščini v Zagrebu še kako pomemben element.

Msgr. Anton Trpin je kleni 83-letnik s pronicljivo mislijo. Foto Dejan Vodovnik

Skočimo za hip še na malce bolj spolzek teren. Ste morda v vseh teh letih doživeli, začutili, kako nestrpnost, ki včasih tako rada zatli med sosedama?

Nikoli! Niti v Zagrebu, niti nikjer, kjerkoli smo opravljali kako naše poslanstvo. Če rečem malce hudomušno, nikoli nisem, nismo nasedli politiki in njenim trikom. Od hudomušnosti pa k bolj resnemu: vztrajal bom pri ohranjanju sožitja. Po domače rečeno, peljal ga bom naprej!

Kako pa vidite prihodnost maševanja v Zagrebu?

Vsi se zavedamo, da se število vernikov manjša, a še vedno zelo radi pridejo. Zato bi bila velika škoda, če maš v cerkvi Ranjenga Jezusa v središču Zagreba na osrednji ulici, na Illici, ne bi bilo več. Pa tu ne gre za neka osebna hotenja, neke prebliske, gre za nujnost, ki ohranja slovenskost in kot sem že omenil, tudi slovensko besedo na drugi strani naših meja. To pa je pomemben kamenček v mozaiku, saj se tudi vi stri-

»Sem zaveden Slovenec. To mi resnično veliko pomeni. Še posebej, ko mašujem v Zagrebu, kamor lahko prav prek maše v slovenskem jeziku in vernikom, ki te maše poslušajo, prenesem delček te moje, naše slovenske zavesti.«

njate s tem, a ne? Kakorkoli; sem realni optimist, zavedam se stvarne situacije, a na njo gledam z optimizmom.

Vrnimo se v Šentjernej, kjer se tudi tokrat srečujemo in pogovarjamo. Leta 2009 ste postali tudi častni občan Občine Šentjernej za aktivno delovanje na kulturnem in družbenem področju. Takrat so v obrazložitvi zapisali, da ste simbol povezanosti v Šentjerneju, vaše vodstvo, metorstvo in duhovno vodstvo pa da so neprecenljivi za skupnost in vaša zapuščina bo živela še mnogo generacij naprej.

Zelo sem bil vesel tega priznanja. Veste, v šentjernejski dolini se počutim kot doma, in to je zelo pomembno. Za uspešno pastirsko delo je pač važno dobro poznavanje ljudi, za kar pa je potrebna neka stalnost. Ko sem prebiral matične knjige, krstne, poročne in mrliske, so se pred mano odstrinjala mnoga poglavja življenja, preizkušnje, tragedije in smrti. Vesel sem, ko sem pred mnogo leti poročal starše, danes pa že njihove otroke.

Z ljudmi sem tudi v žalosti, bolečini in ob slovesu, vedno s sočutjem. Sem za sodelovanje in res me ne zanima, kdo je kdo. Nenehno sem se in še bom, dokler bom pač pri močeh, skrbel za ohranjanje sodelovanja z občino. In to sem mi zdi hudo pomembno. No, pa da ne pozabim, v čast in ponos mi je bilo tudi priznanje iz Vatikana, ko sem prejel častni naziv msgr. (monsignor) oz. hišni papežev kaplan.

Kaj še počnete, poleg vseh cerkvenih obveznosti?

Marsikaj, a rad bi še več. Zagotovo premalo berem. Rad se družim, včasih sem rad kaj zapisal; pa saj še kdaj kaj napišem za občinsko glasilo, veliko razmišljam, poslušam druge ... saj se kar veliko dogaja,

»Bila bi velika škoda, če maš v cerkvi Ranjenega Jezusa v središču Zagreba ne bi bilo več. Pa tu ne gre za neka osebna hotenja, neke prebliske, gre za nujnost, ki ohranja slovenskost in kot sem že omenil, tudi slovensko besedo na drugi strani naših meja.«

in še kar bi rad veliko vsega tudi delal. No, tudi avto še vozim in prav pred nekaj dnevi sem jo mahnil proti

Utrinek z maševanja v cerkvi Ranjenega Jezusa v središču Zagreba.
Foto: Olga Tkalcčec/osebni arhiv Anton Trpin

Primorski ... Redno se družim s prijatelji in rečemo dve ali tri ... No, in tako mi minevajo dnevi.

Konec leta je. Kakšno novoletno sporočilo bi poslali tjakaj v Zagreb?

Naj držijo skupaj, naj ohranijo svojo identiteto in krščanske vrednote. Vsem želim blagoslovljeno leto 2026. V razmislek vsem pa tudi, naj skupno razmislijo, kako privabiti čim več mladih. Srečno 2026 želim vsem!

Kdo je msgr. Anton Trpin

Anton Trpin prihaja iz kmečke družine iz Rovt nad Logatcem. Vojni in povojni časi so zelo zaznamovali njegovo življenje, saj je že kot dvomesečen otrok izgubil očeta, ki so mu ga ubili Italijani. Posebna

preizkušnja je bila za družino – mamo, tri otroke ter starega očeta – tudi, ko jim je pogorel dom. Čeprav je živel skromno, je bilo doma na kmetiji, veliki 52 hektarov, vedno prijetno, ne glede na obilico dela za 20-letnika kakršen je bil, pove. Dodaja, da je bil venomer družaben človek, kot mladenič ni manjkal na nobeni veselici. Misel na duhovniški poklic je vzknila med služenjem vojaščine v JLA v Pančevu, kjer so mu celo ponudili redno službo v medicinskih enotah. Anton je po srednji Verski šoli v Vipavi in maturi odšel na Teološko fakulteto in semenišče ter leta 1973 imel v ljubljanski stolnici mašniško posvečenje. Postal je nedeljski kaplan v Trebnjem, nato je tri leta opravljal kaplansko delo v Šentjerneju, nato je bil prvi župnik novoustanovljene župnije v Notranjih Goricah, s 15. avgustom leta 1987 pa je nastopil službo župnika v Šentjerneju. V obeh farah je postavil nov župnijski dom. Mimogrede: V času njegovega službovanja je Šentjernež obogatilo pet novih duhovnikov, pod njegovim mentorstvom pa je župnija gostila štirinajst kaplanov. Zdaj, pri svojih 83-letih, je duhovni pomočnik fare Šentjernež.

Sosedi kot partnerici prihodnosti v znanosti, kulturi in gospodarstvu

Slovenija in Hrvaška, dve sosednji državi s skupno zgodovino, strateško lego v srednji Evropi in izhodom na Jadran, v zadnjih desetletjih vse bolj utrjujeta svojo vlogo kot stabilni in povezani partnerici, tako na političnem kot gospodarskem področju.

Marija Mica Kotnik

V središču tega sodelovanja sta gospodarska in znanstvena diplomacija kot povezovalna mostova med podjetji, raziskovalnimi institucijami in političnimi odločevalci obeh držav. Skupni cilj vseh pa je povezan in konkurenčen gospodarski prostor.

Gospodarska diplomacija je ključna podpora sodelovanju med slovenskimi in hrvaškimi podjetji pri trgovanju in investicijah. Slovenski ekonomski svetovalci na Hrvaškem

Hrvaški študenti predstavljajo kar 16 odstotkov vseh tujih študentov v Sloveniji.

podjetjem pomagajo z nasveti, organizacijo forumov in odpravo administrativnih ovir. Slovenija z zanimanjem spremlja hiter napredek Hrvaške pri pridruževanju OECD,

saj to krepi investicijsko privlačnost, pravno varnost in konkurenčnost obeh gospodarstev na globalnem trgu.

Znanost kot nova vez med državama

Znanstvena diplomacija povezuje raziskovalne zmogljivosti obeh držav in spodbuja trajnostno rast. Slovenija jo je vključila kot pomemben steber zunanje politike ter ustanovila Direktorat za gospodarsko, znanstveno in kulturno diplomacijo. Hrvaški študenti predstavljajo kar 16 odstotkov vseh tujih študentov v Sloveniji, medtem ko projekti, kot je CarEx, krepijo sodelovanje pri ohranjanju biotske raznovrstnosti. Slovensko veleposlaništvo v Zagrebu organizira dogodke, ki povezujejo akademike in gospodarstvo, zlasti na področjih digitalizacije, trajnostnih tehnologij in biotehnologije, kjer imata obe državi velik inovacijski potencial.

HRVAŠKA IN SLOVENIJA

Slovensko-hrvaška federacija kibernetских vadišč

V svetovnem merilu so federacije kibernetских vadišč še vedno v razvoju. Slovensko-hrvaški projekt izstopa, saj je dokazal praktično izvedljivost federacije v bilateralnem okviru, kar odpira vrata za širše regionalno sodelovanje in možnost vključitve drugih držav.

Marija Mica Kotnik

Na Ministrstvu za obrambo so nedavno za strokovno javnost pripravili predstavitev slovensko-hrvaškega projekta Cyber Range Connect, namenjenega vzpostavitvi federacije kibernetских vadišč na platformi SimSpace. Z njim se obe državi pri povezovanju kibernetских vadišč izven multinacionalnih projektov postavljata med vodilne tako v Evropski uniji kot Natu.

Projekt Cyber Range Connect Kibernetškega centra Ministrstva za obrambo Republike Slovenije in Poveljstva za

kibernetски prostor Oboroženih sil Republike Hrvaške pomeni pomemben mejnik na področju kibernetске varnosti obeh držav. Ideja zanj je nastala konec leta 2023, ko sta Slovenija in Hrvaška prepoznali potrebo po inovativnem pristopu k izboljšanju kibernetских zmogljivosti. Letos sta obe državi uradno potrdili začetek projekta in načrt izvedbe istoimenske dvodnevne vaje, ki so jo uspešno končali in s tem potrdili tehnično delovanje federacije kibernetских vadišč.

Slovenija in Hrvaška sta s tem projektom postali med prvimi državami EU in Natu, ki sta v praksi vzpostavili federacijo kibernetских vadišč. Ta dosežek potrjuje tehnično in operativno zrelost obeh držav ter njuno inovativnost na področju kibernetiske varnosti.

Slovenija in Hrvaška sta med prvimi državami EU in Natu, ki sta v praksi vzpostavili federacijo kibernetских vadišč.

ZAMEJSKA GOSPODARSKA KOORDINACIJA

Slovenski jezik v gospodarstvu je pomembna konkurenčna prednost

Zamejska gospodarska koordinacija (ZGK) je letos dobila močan zagon, kar se jasno odraža v številnih skupnih pobudah in dogodkih, ki vključujejo SLO CRO Gospodarsko zbornico, Slovensko gospodarsko zvezo iz Celovca (SGZ), Razvojno agencijo Slovenska krajina iz Monoštra (Porabje), Zvezo slovenskih društev na Hrvaškem ter Slovensko deželno gospodarsko združenje (SDGZ).

 Mirna Dravinec

Da je temu tako, potrjujejo tudi neformalno srečanja v Zagrebu 22. oktobra, kjer so se povezali predstavniki SLO CRO Gospodarske zbornice, SGZ iz Celovca ter Gospodarske zbornice Koroške. Srečanje je v okviru avstrijske gospodarske delegacije ustvarilo nove priložnosti za tesnejše sodelovanje med podjetji iz Avstrije, Slovenije in Hrvaške.

Gradimo prihodnost doma

Velik odmev je imela tudi poslovna konferenca v Trstu z naslovom *Gradimo prihodnost doma*, ki jo je organiziralo SDGZ. V programu so sodelovale vse ključne članice ZGK, posebna pozornost pa je bila namenjena mladim v zamejstvu. Razprave so potrdile, da je prav povezovanje tisto, kar daje slovenskim skupnostim zagon za dolgoročni razvoj.

Na Reki o gospodarskih vidikih slovenskega jezika

Sporočilo konference na Reki, bila je 19. novembra, namenjena pa je bila gospodarskim vidikom slovenskega jezika, je bilo, da je lahko slovenski jezik v gospodarstvu ne le identitetni element, ampak tudi pomembna konkurenčna prednost.

Za krepitev gospodarskih temeljev slovenskih skupnosti

Da bo delo ZGK lahko še bolj učinkovito, so poslanci na 108. seji Odbora za zunanjo politiko potrdili potrebo po sodobnem okviru, ki bi okrepil gospodarske temelje slovenskih skupnosti v sosednjih državah. Seje so se udeležili tudi predstavniki Zamejske gospodarske koordinacije, med njimi predsednik SLO CRO Gospodarske zbornice **Saša Muminović**, ter državni sekretar ministrstva za gospodarstvo, turizem in šport **Dejan Židan**, ki je izpostavil uspeh pilotnega projekta v Porabju.

Nov vladni program sodelovanja med sosedama

V vladnem programu Vlade Republike Slovenije je spodbujanja investicij in internacionalizacije slovenskega gospodarstva 2021–2026 Hrvaška prepoznana kot prednostni trg za slovenska podjetja, kar odpira številne možnosti za krepitev gospodarskih vezi, izmenjavo znanja in razvoj skupnih investicijskih projektov. Gospodarsko sodelovanje med državama je že zdaj izjemno tesno. Blagovna menjava med Slovenijo in Hrvaško je v letu 2024 dosegla 7,523 milijarde evrov, kar uvršča Hrvaško med najpomembnejše gospodarske partnerice Slovenije. Po podatkih portala Izvozno okno se je Hrvaška v letu 2024 uvrstila na tretje mesto med najpomembnejšimi izvoznimi trgi Slovenije, z vrednostjo izvoza 4,723 milijarde evrov. To potrjuje njen status enega ključnih trgovinskih partnerjev slovenskega gospodarstva in strateškega zaledja za nadaljnjo rast. V letu 2026 se bo začel nov cikel oblikovanja programa spodbujanja investicij in internacionalizacije slovenskega gospodarstva s sosednjo Hrvaško. (dv)

Računalnik moj vsakdanji

Moji računalniški začetki sežejo precej let nazaj, še v čase, ko sta moja sinova obiskovala srednjo šolo. Omenjam ju zato, ker sta takrat oba začela »pritiskati«, da potrebujemo računalnik, ker da ga imajo vsi, edino onadva še ne in da res ne moremo več živeti brez njega.

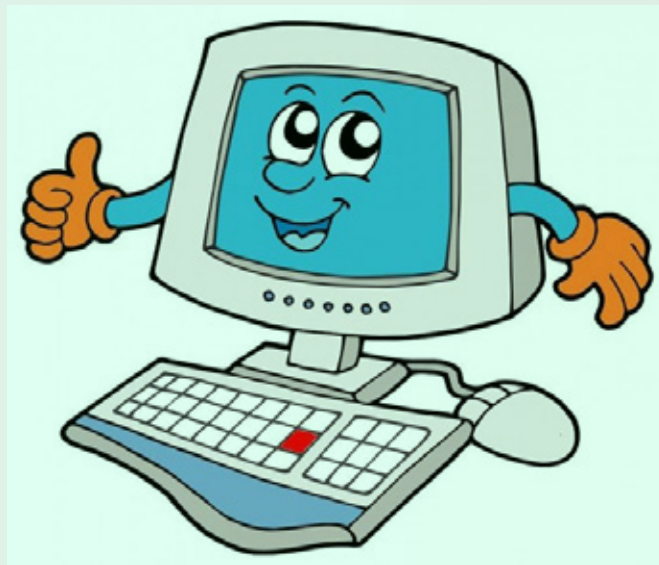
 Irena Pavlović

Ko smo ga končno nabavili, so vsi tisti, ki bi ga naj sicer že imeli, stalno viseli pri nas in skupaj z njima odkrivali vse njegove možnosti. Meni takrat še ni bilo jasno, kaj računalnik sploh je in kaj bomo z njim. Spomnim se, da je bil eden od njunih argumentov pisanje na računalnik, kar zame ni bil argument, saj sem imela pisalni stroj.

Danes, ko imam že dolgo svoj računalnik, sem vesela, ker sta moja fanta (na srečo) zmagala, saj sem s pomočjo računalnika in vseh pripadajočih aparatov razvila dober posel prevajanja. Je bilo pa na začetku kar precej napačnih korakov, raziskovanj in odkrivanj možnosti računalnika. Koliko sem »tehnično podkovana«, pove anekdota o mojem pristopu tipkam in ukazom. »Na telefonu smo imeli uro z alarmom in nekoč smo ga naravnali na 5. uro zjutraj. Alarm je zvonil in nas prebudil, vendar je to storil tudi vsak dan v naslednjih desetih dneh. Kar zamislite si, da vas brez potrebe zbudi ob petih zjutraj. Sina sem prosila, da alarm izključi, a mi je rekel, da naj ga izključim sama. Pa kako? Pritisni tipko, prikažejo se številke in izključiš alarm. Tako sem tudi naredila in videla, da je označena številka 5. Torej, to je treba spremeniti, izbrisati. Ampak, kako? Izbrisati se ne da in sem vpisala dve ničli. Od takrat naprej nam je naslednjih deset dni zvonilo ob polnoči, dokler to končno nismo izključili.« Takšne in podobne težave so pestile tudi druge »pionirje« v računalništvu. Spomnim se, da so se na nekem forumu objavljala vprašanja glede delovanja, npr. »Kako vem, ali sem uspešno povezal tipkovnico z računalnikom?« Odgovor je bil: »Primite tipkovnico v roke in stopite tri korake nazaj. Če vam je uspelo, tipkovnica ni povezana z računalnikom.«

Pa tudi viruse prenaša ...

Na začetkih dela z njim se spomnim tudi računalniškega virusa. Takrat sem sodelovala s sosedo, ki je bila prevajalka za angleški jezik. Prosila sem jo, naj pride k meni, da ji bom dala besedilo za prevajanje na CD-ju, saj se ji ga bojim poslati po e-pošti, da ji ne bi prenesla virusa. Čez nekaj časa me je poklicala in mi med smehom povedala, da ji je mama prepovedala, da sodeluje z mano, ker imam virus, pa da se ne bi česarkoli nalezla.

Od računalniške nepismenosti do hekerjev, ki to v resnici niso.
Foto: kigo.hr

Poračunalniku smo vsi, stari in mladi v hiši, pridno tipkali, delali in se igrali. Še iz časov pred internetom in e-pošto, smo lahko prebrali, kako sta dva fanta – hekerja nekje z Reke, menda vdrla v softver ameriškega Pentagona. Policija ju je prišla in zaslišala, njun profesor v srednji šoli pa je izjavil, da je ponosen na njuno znanje.

In približno v tem času je moj nekdanji mož tipkal in raziskoval na računalniku in naenkrat se je na ekranu prikazal sklep Policijske uprave Kupres o njihovem delovanju. Ves prestrašen me je poiskal in rekel, da je pomotoma vdrl v arhiv policijske uprave. A to je bilo nemogoče, ker takrat sploh še nismo imeli interneta. V bistvu je po naključju odprl mapo z mojimi prevodi. Od takrat smo ga klicali heker. Sama sem skupaj z računalniškimi programi do danes zelo napredovala, vendar se pri delu z njim še vedno dogajajo različni zapleti. Najhuje je, ko po nekaj urah dela ugotovim, da sem pozabila shraniti besedilo. No, zdaj na računalniku »visi« že moj sedemletni vnuk, od katerega sem se tudi že marsikaj naučila. In tako gre v krog.

34. REFERENDUM V SLOVENIJI

Zapleti, ki jih bo razpletlo vrhovno sodišče

Na osmem referendumu v mandatu vlade Roberta Goloba in 34. v zgodovini samostojne Slovenije je nasprotnikom zakona o pomoči pri prostovoljnem končanju življenja uspelo zbrati več kot 369.000 glasov, kar je bilo dovolj za zavrnitev zakona.

Dejan Vodovnik

Politična vročica, povezana z referendumom o zakonu o pomoči pri prostovoljnem končanju življenja, se še ni plegla. V društvu **Srebrna nit** (Združenje za dostojno starost) ugotavljajo, da je na referendumu o zakonu o pomoči pri prostovoljnem končanju življenja pretehtalo nezaupanje, utemeljeno na strahu, lažeh in manipulacijah. Še si bodo prizadevali za uveljavitev zakona, saj ga razumejo kot pomembno sestavino dostojnega življenja starejših.

Uradni ugovor, nato še tožba

V začetku decembra je Srebrna nit na Državno volilno komisijo vložila uradni ugovor zaradi nepravilnosti v referendumski kampanji o zakonu o pomoči pri prostovoljnem končanju življenja. Po njihovem mnenju kampanja ni potekala korektno. Predlagali so ponovno glasovanje. Sledil je še en zaplet. Državna volilna komisija je zavrgla ugovor združenja Srebrna nit z zahtevo po ponovitvi referenduma o omenjenem zakonu. Ob tem je tudi dokončno potrdila zavrnitev zakona o pomoči pri prostovoljnem končanju življenja.

Referendumski zakon pa v primeru nepravilnosti v kampanji dopušča tudi tožbo zoper sklep DVK-ja pred vrhovnim sodiščem. In volivec **Bogdan Biščak** se je odločil, da bo vložil tožbo na vrhovno sodišče.

In kaj zdaj? Ali bi tožba na vrhovnem sodišču odložila potrditev referendumskega izida? Predsednik Državne volilne komisije **Igor Zorčič** je povedal, da ne. »Naš izid (gre za odločitev Državne volilne komisije; op. a.) bo objavljen v uradnem listu in s tem postaja veljaven. Če bo pa kadar koli v prihodnosti sprejeta drugačna odločitev vrhovnega sodišča, bo zadeva pač takšna, kot bo narekovalo samo sodišče,« je dejal Zorčič.

Premier Golob: »To ni politična tema, ampak vprašanje dostojanstva!«

Predsednik vlade **Robert Golob** je v pisnem odzivu po referendumskih izidih dejal, da so lani ljudje na posvetovalnem referendumu za zakonsko ureditev pravice do pomoči pri prostovoljnem končanju življenja pozvali vlado, naj poišče novo pot naprej. »To zavezo je

vlada z zavezništvom vzela resno: prisluhnili smo različnim pogledom, vodili preudarno razpravo in oblikovali uravnotežen predlog. Javnomnenjske raziskave so več mesecev kazale, da ta rešitev uživa večinsko podporo. A hkrati smo ves čas vedeli, da gre za globoko osebno vprašanje, pri katerem so ljudje izrazili tudi povsem nasprotna stališča,« je opisal. Prepričan je, da to ni politična tema, ampak vprašanje dostojanstva, človekovih pravic in posameznikove izbire.

Škof Saje: Na novo odkrivanje pomena temeljnih bivanjskih vprašanj

Škof in predsednik Slovenske škofovske konference (SŠK) **Andrej Saje** pa je ocenil, da je na referendumu zmagalo spoznanje, da je vsako človeško življenje dragoceno in nedotakljivo. Ne glede na okoliščine si je treba prizadevati varovati življenje kot najvišjo vrednoto, je zapisal v sporočilu za javnost. Poudaril je tudi, da je referendumski kampanja povezala številne skupnosti in župnije. Sodelovali so tudi z drugimi verskimi skupnostmi, s katerimi so na novo odkrivali pomen temeljnih bivanjskih vprašanj, kot so življenje, bolezen, trpljenje, skrb za bolne, smrt in slovo.

34. referendum v Sloveniji je poln zapletov.

Politična vročica, povezana z referendumom o zakonu o pomoči pri prostovoljnem končanju življenja, se v Sloveniji še ni plegla.

Med manjšinami je nujen stalen dialog

Koordinacija svetov in predstavnikov narodnih manjšin Mesta Zagreb je za člane Koordinacije organizirala tridnevni seminar, v okviru katerega so se novembra v Pulju srečali s predsedniki svetov in predstavniki narodnih manjšin Mesta Pulj in Istrske županije.

 Agata Klinar Medaković

Koordinacija vsako leto organizira obisk ene od hrvaških županij, letos sta bila gostitelja Pulj in Istrska županija. Cilj srečanja je bil izmenjava izkušenj, krepitev sodelovanja in predstavitev pozitivnih praks med regionalno in lokalno samoupravo ter svetov narodnih manjšin. Seminarja so se udeležili tudi namestnica istrske županije **Jessica Acquavita**, vodja upravnega oddelka za italijansko avtohtono skupnost, narodne manjšine in mlade **Tea Batel**, podžupan Pulja **Vito Paoletić**, vodja upravnega oddelka za kulturo in civilno družbo Mesta Pulj **Paola Orlić** ter številni predstavniki manjšinskih svetov.

Institucionalna podpora manjšinam je pomembna

Tajnik Koordinacije svetov in predstavnikov narodnih manjšin mesta Zagreb **Zoltan Balazs-Piri**, ki je povezoval seminar, je med drugim poudaril pomen srečanj in nenehnega dialoga med manjšinami ter pohvalil dolgoletno angažiranost Istrske županije pri spodbujanju kulture skupnega življenja in medsebojnega spoštovanja. Vodja Službe za narodne manjšine Mesta Zagreb **Tanja**

Horvatin je zbrane nagovorila prek video povezave in se zahvalila Istrski županiji in Mestu Pulj za gostoljubje ter poudarila pomen institucionalne podpore manjšinam pri uveljavljanju njihovih pravic.

Na obisk v Trst in v Peroj

Udeleženci seminarja so se seznanili tudi z delovanjem hrvaške skupnosti v Trstu, kjer jih je sprejel predsednik **Gian Carlo Damir Murković** in jim predstavil njihovo organiziranost, delovanje in izzive, s katerimi se soočajo. Obiskali so tudi črnogorsko manjšino v Peroju pri Pulju. **Nikola Škoko**, predsednik Društva Črnogorcev »Peroj 1657«, edinstvene manjšinske skupnosti na Hrvaškem, ki je v istrsko regijo prišla pred skoraj štiristo leti in vse do danes neguje svoje poreklo, narodno pripadnost in kulturo, je zgodbo o priseljevanju in delovanju Črnogorcev začel v centru Peroja, v cerkvi Sv. Spiridona iz 18. stoletja ter tamkajšnjem pokopališču, končal pa v prostorih njihovega Društva, kjer imajo tudi bogato knjižnico z najstarejšim izvodom Njegoševga Gorskega venca iz leta 1866.

Srečanje v Pulju je bilo priložnost za medsebojno spoznavanje, izmenjavo izkušenj in izzivov, s katerimi se manjšine soočajo pri svojih dejavnostih, pa tudi za dogovor o prihodnjih skupnih pobudah in projektih. Foto: Aleksandra Dimitrijević

PRAZNOVANJE

Dan Koordinacije svetov in predstavnikov narodnih manjšin Mesta Zagreb

V zagrebškem hotelu Antunović je 13. decembra potekalo tradicionalno praznovanje dneva Koordinacije svetov in predstavnikov narodnih manjšin Mesta Zagreb in mednarodnega dneva človekovih pravic.

Agata Klinar Medaković

Župan mesta Zagreb **Tomislav Tomašević** je Koordinaciji čestital za 22 uspešnih let skupnega delovanja in izpostavil: »Zagreb še kako ceni vse pripadnike narodnih manjšin, saj ste vsi prispevali k temu, da je Zagreb postal mesto, kakršno je danes. Kamor koli greste v Zagrebu, imena ulic in trgov pričajo o prispevku narodnih manjšin. Kot mestna uprava se tega dobro zavedamo, zato smo letos in prihodnje leto za približno 20 odstotkov povečali sredstva za delo svetov in predstavnikov narodnih manjšin. Želimo si, da vaši programi še močneje poudarjajo kulturno raznolikost Zagreba, ki nas krepi,« je poudaril župan Tomislav Tomašević in se zahvalil narodnim manjšinam za vse, kar delajo za Mesto Zagreb.

Predsednik Koordinacije svetov in predstavnikov narodnih manjšin Mesta Zagreb in tudi saborski poslanec **Armin Hodžić**, se je ob tej priložnosti zahvalil županu in mu podelil priznanje za podporo dejavnostim Koordinacije svetov in predstavnikov narodnih manjšin Mesta Zagreb.

Zagrebški župan Tomislav Tomašević (prvi z leve) je izpostavil pomembnost narodnih manjšin in njihov prispevek Mestu Zagreb. Foto: www.zagreb.hr

Praznovanja, ki se je zaključilo z neformalnimi pogovori ob prigrizku, se je udeležila tudi vodja urada za narodne manjšine Mesta Zagreb **Tanja Horvatin**, predsedniki in člani svetov narodnih manjšin, kot tudi predstavniki narodnih manjšin Mesta Zagreb.

JEZIKOVNE DROBTINICE

Slovenščina raste in se bogati, v vse smeri

Na rojstni dan našega največjega pesnika Franceta Prešerna, 3. decembra, je osrednja slovenska jezikovna avtoriteta Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU objavil posodobitve in nadgradnjo jezikovnih portalov Fran in Franček.

Ilinka Todorovski

Na portalu Franček (www.francek.si), ki je namenjen predvsem učiteljem in učencem, je za okoli 500 iztočnic bogatejši *Šolski slovar slovenskega jezika*, med novostmi pa omenimo še 402 povsem novi slovarski gesli in 357 novih zvočnih posnetkov človeškega govorca.

Portal Fran (www.fran.si) ima še več obogatitev: v *ePravopisu* je več kot 600 novih slovarskih iztočnic, ki ponazarjajo pravopisna pravila za pisanje velike in male začetnice ter prevzemanje iz francoščine in latinščine; v *Slovaru pregovorov* je vključenih 120 novih iztočnic in dajz obsega že 757 pregovorov; prirastek *Sprotnega slovarja*

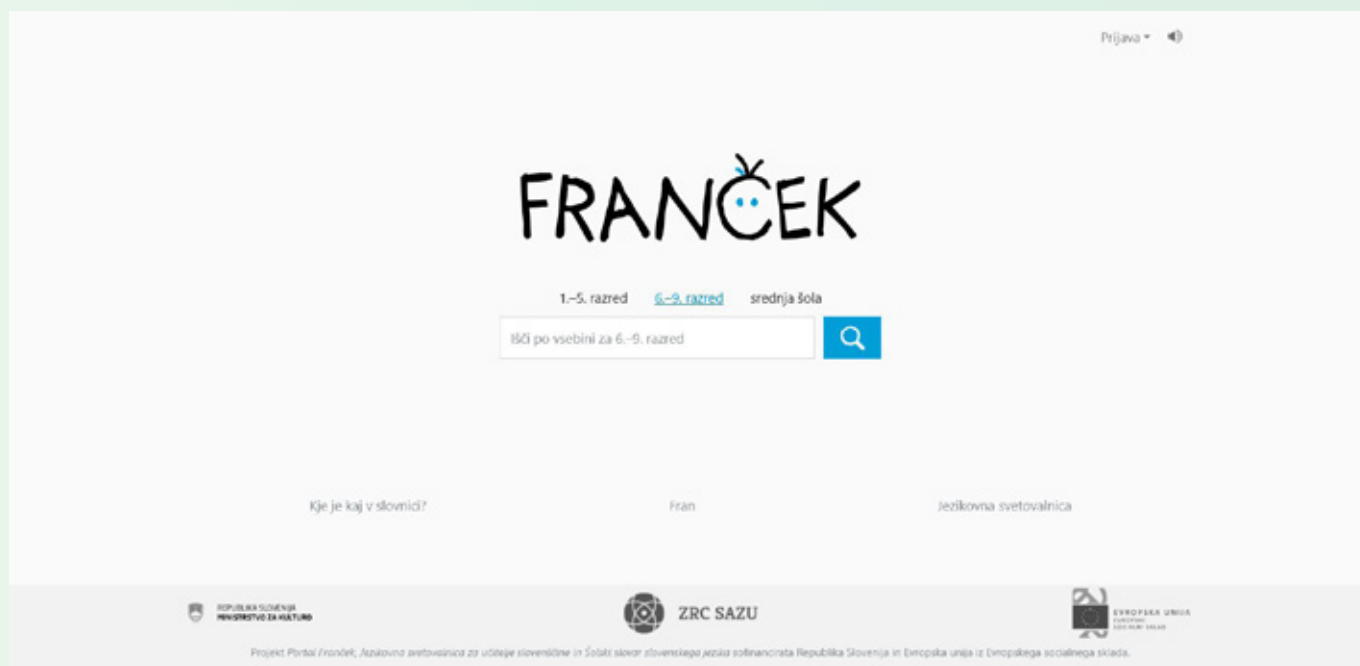

Foto: www.francek.si

slovenskega jezika, pa je sploh velik, saj ga zaznamuje porast rabe umetne inteligence: slovenski ustreznik besede *deepfake* je *globoki ponaredek*, strah pred odsotnostjo ali izgubo telefona pa je *nomofobija*. Veliko je izvedenk iz besede *kripto*: *kriptoprevare*, *kriptokralji* in *kriptokraljice* ...

In beseda leta 2025 bo ...

Še do konca leta je čas, da predlagamo slovensko besedo, ki je najbolj zaznamovala letošnje leto. Izbor Besede leta poteka pod okriljem ZRC SAZU, ki vsako leto oblikuje nabor izrazov, pomembnih za slovenski jezikovni in družbeni prostor. Več o izboru, ki letos poteka že desetič, si lahko preberete na tej povezavi: <https://beseda-leta.si/>. Svoj predlog lahko pošljete na naslov: beseda.leta@zrc-sazu.si. Iz prispelih predlogov bo posebna komisija izbrala deset najustreznejših, sledilo bo spletno glasovanje, beseda leta pa bo razglašena 7. januarja 2026 točno opoldne. Hkrati bo razglašena tudi kretnja leta.

Nekaj izborov je že znanih

Za letošnjo angleško besedo leta je slovar *Cambridge Dictionary* razglasil pridevnik »*parasocialen*« (*parasocial*), ki opisuje enostransko iluzijo povezanosti z zvezdniki ali umetno inteligenco. *Oxfordski slovar* je kot besedo leta izbral izraz »*besolovka*« (*rage bait*). Ta pomeni spletno vsebino, ki je namerno zasnovana tako, da pri uporabnikih spleta in družbenih omrežij izzove jezo ali ogorčenje s tem, da živcira, izziva ali žali. O tem žal marsikaj vemo tudi uporabniki spleta v Sloveniji in na Hrvaškem. *Collinson slovar* je za besedo leta 2025 razglasil »*vibe coding*«, ki označuje programiranje z umetno inteligenco, kjer uporabnik stroju pove, kaj želi, namesto da bi to sam

zakodiral. Izбира je v programerskih krogih sprožila različne odzive. Ameriški spletni slovar *Dictionary.com* pa je za besedo leta izbral kar številko, in sicer 67 (*šest-sedem*), ki je v letu 2025 postala modni izraz najstnikov, čeprav njen pomen ni jasen. Čeprav je izraz po mnenju portala v glavnem nesmiseln, ga nekateri razlagajo kot pomen »mogoče ja, mogoče ne« oz. »tako-tako«. Dejanski pomen pa naj bi določala kontekst in ton uporabe besede v posameznem trenutku.

Dosedanje slovenske besede leta

2024	genocid
2023	ujma
2022	gasilec
2021	PCT
2020	karantena
2019	podnebje
2018	čebela
2017	evropski prvaki
2016	begunec

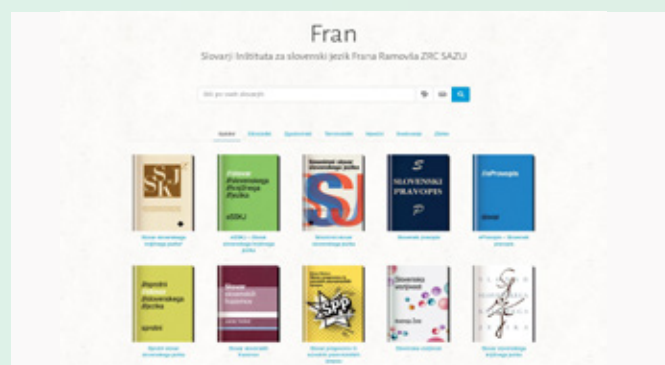

Foto: www.fran.si

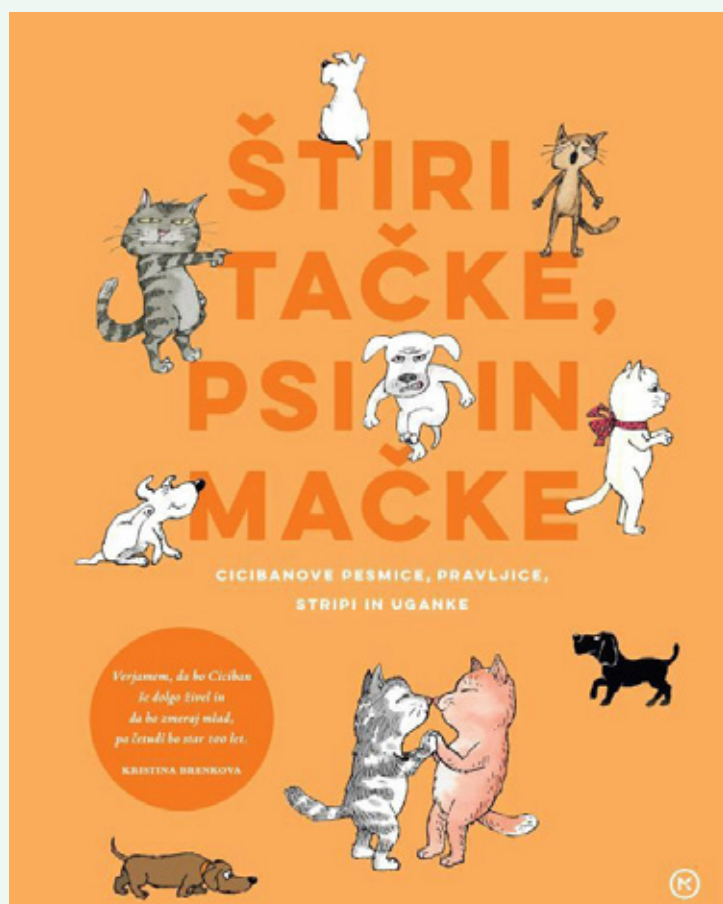
BEREMO

Ko iz Cicibanovih in Cicidojevih omar milo zamijavka in se predstavi sto najboljših slovenskih in svetovnih ustvarjalcev

Vedrana Kovač Vrana iz osrednje knjižnice Slovencev na Hrvaškem tokrat v branje priporoča Cicibanove pesmice, pravljice, stripi in uganke, življenjski obračun plovitega pisatelja Ivana Sivca z naslovom Sledi mojih poti ter zapis o nepozabnih kolesarski potepanjih po Sloveniji.

Štiri tačke, psi in mačke:

Cicibanove pesmice, pravljice, stripi in uganke/izbrali Nana Kisel ...; [napisali Vojan T. Arhar ...; prevedli in priredili Kristina Brenkova ...; uglasbili Janez Bitenc ...; ilustrirali Marta Bartolj ...; fotografiral Tadej Lenarčič]. Ljubljana, Mladinska knjiga, 2025

Ciciban praznuje osemdeseti rojstni dan. Ni otrok v Sloveniji, ki še ne bi srečal te odlične in priljubljene revije. Cicibana imamo vsi radi. Na njegovih straneh je v tem času zaživel na tisoče besedil in podob. Ob praznovanju smo pri pravili knjigo mačjih in pasjih zakladov, ki jih je ustvarilo več kot sto najboljših slovenskih ter svetovnih avtorjev. Izbrali smo tiste, ki bodo otrokom v največje veselje. In takšne, ob katerih se bodo naglas krohotali, zbrano opazovali, se veliko naučili in jih vedno znova z zanimanjem brali. Pesmice, pravljice, uganke, slikopisi .... Včasih, kadar vse potihne, iz *Cicibanovih* in *Cicidojevih* omar milo zamijavka. Drugič se zasliši veselo bevskanje, renčanje, pihanje, lajanje ... To so muce in psi, ki so se v osmih desetletjih znašli v pesmicah, pravljicah, ugankah, črticah, stripih in slikopisih, dolgih in kratkih, veselih in žalostnih zgodbah.

Gre za posebno izdajo ob 80-letnici revije Ciciban.

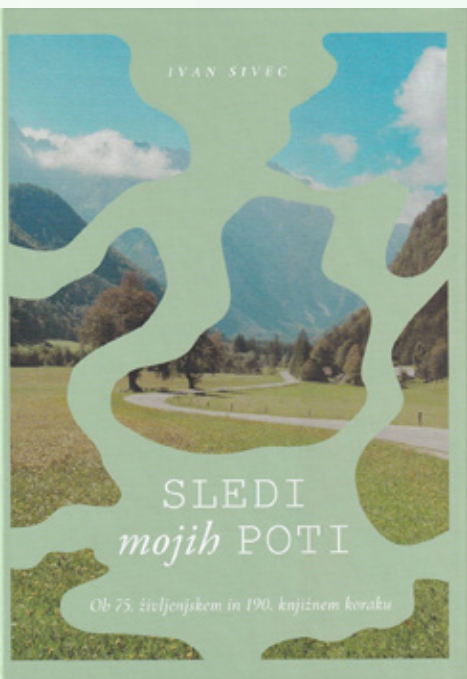
Več kot 100 najboljših slovenskih ter svetovnih ustvarjalcev

V antologiji so zbrana sama imenitna imena. Besedilne vragolije so prispevali **Svetlana Makarovič**, Srečko Kosovel, Kajetan Kovič, Ela Peroci, **Anja Štefan**, **Gaja Kos**, **Tinka Bačič**, **Sebastijan Pregelj** in mnogi drugi odlični avtorji in avtorice. Pod igrive podobe pa so podpisani Marlenka Stupica, Ančka Gošnik Godec, Kostja Gatnik, **Maja Kastelic**, **Marjan Manček**, **Suzi Bricelj**, **Maša Kozjek**, **Lila Prap** in drugi.

Sledi mojih poti

Ivan Sivec, fotografije Ivan Sivec Mengeš, Ico, 2024

Tu in tam je treba potegniti tudi črto in narediti prvi življenjski obračun. Pisatelj **Ivan Sivec** ga je naredil ob svojem 75. letu. Do tega časa je ustvaril 190 knjig, kar je absolutni slovenski rekord oziroma enkratni presežek. V knjigi *Sledi mojih poti* se je z nekaj vrsticami posvetil vsaki knjigi posebej. Prejšnji rekord je imel po besedah literarnega zgodovinarja Marijana Breclja pisatelj France Bevk s 124. knjigami. Sivec piše različne literarne zvrsti. Največ pa se posveča povestim ter zgodovinskim in biografskim romanom, ustvaril je tudi veliko del za mladino. Po njegovih delih so posneta štiri filmi oziroma televizijske nadaljevanke. Na svetovnem spletu *Notable people* je uvrščen med najbolj znane oziroma ugledne Slovence.

O avtorju

Ivan Sivec se je rodil 23. maja 1949 v Mostah pri Komendi blizu Ljubljane. Že kot otrok je kazal nadarjenost, zato so ga poslali v šolo že pri šestih letih. Njegovo prvo daljše pripovedno delo je bila povest *Pesem njenih zvonov*, ki je izšla leta 1971. Na Sivčev slog pisanja povesti in romanov so zlasti v prvem obdobju najbolj vplivali Jurčič, Kersnik in Tavčar. Prvo pisateljevo mladinsko delo – pustolovski roman *Pozabljeni zaklad* – je nastalo leta 1978.

Režiser in scenarist Tugo Štiglic je po Sivčevi literarni predlogi leta 2001 posnel najprej televizijsko nadaljevanke v treh delih, leto pozneje pa še celovečerni film. Celovečerec si je v kinematografih ogledalo več kot 25.000 obiskovalcev in je kot tretji med filmi v Sloveniji prejel najvišje priznanje – zlato rolo. Po knjigi *Vlomilci delajo poleti* sta bila posneta televizijska nadaljevanka (2009) in film (2010), ki si ga je ogledalo 300.000 gledalcev. Po knjigi *Zakleta bajta* so prav tako posneli film (2010), ki je bil letošnje leto premierno predvajan po televiziji.

Je učenec kreativne šole pisanja **Branka Gradišnika**. Pravi, da lažje piše za mladino. Pri tem mu pomagata njegova otroka, v zadnjem času pa tudi vnuk **Mark** in vnukinja **Lana**. Pri pisanju za odrasle, posebno o zgodovinskih te-

mah, si vedno pomaga z obsežnim arhivskim gradivom. Pisatelj svoje knjige predstavlja na šolskih bralnih značkah po različnih šolah in na literarnih večerih v več kot šeststo krajih po Sloveniji, v Avstriji, Italiji, Franciji, Kanadi, Namibiji, Norveški, na Švedskem, v Švici in v Združenih državah Amerike. Lani je izdal že stoto knjigo. Natisnjenih je že več kot 300.000 izvodov Sivčevih knjig. Po podatkih COBISSa je vedno med petimi najbolj branimi slovenskimi pisatelji. Najbolj brane so njegove mladinske knjige in biografski romani o znanih Slovencih in Slovenkah.

E-kolesarska potepanja:

50 nepozabnih izletov po Sloveniji Uroš Buh; [fotografije Uroš Buh ...; zemljevidi OpenStreetMap] Ljubljana, Mladinska knjiga, 2025

Električna kolesa so vedno bolj dostopna in priljubljena. Z njimi so prej težko dosegljive poti postale mačji kašelj. Če potrebujete ideje za nepozabne izlete, potem vas bo ta vodnik razveselil. Primeren je za rekreativne kolesarje, saj je opremljen s QR-kodami s trasami poti, zemljevidi, višinskimi profili ter bogatim fotografskim gradivom. Poleg tega prinaša kratke zgodbe o zgodovini kolesarstva in e-kolesarjenja ter priporočila za vse nove, pa tudi že malo bolj izkušene e-kolesarje.

O avtorju

Uroš Buh je vsestransko nadarjen glasbenik, multiinstrumentalist in avtor. Po izobrazbi je sicer bibliotekar in sociolog, a samozaposlen v kulturi kot igravec. Kot igravec in režiser skrbi tudi za sinhronizacijo risanih serij in celovečercv. Je napovedovalec v televizijskih in radijskih reklamah, bere avdio knjige in pravlјice ter je voditelj in moderator na prireditvah.

Piše tudi intervjuje za reviji *Tekač* in *Bicikel*, pred kratkim pa je napisal biografijo enega najboljših slovenskih kolesarjev **Mateja Mohoriča Mohopedija**. Je strasten kolesar in tekač.

V POČASTITEV MIKIJA MUSTRA

A vi rišete mojstra Mustra?

V Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani (NUK) je do 25. aprila 2026 na ogled razstava v počastitev stoletnice rojstva ilustratorja Mikija Mustra. Predstavljeno je izbrano gradivo iz bogatih knjižničnih zbirk in donacije Cirila Galeta.

Helena Janežič, NUK, Ljubljana

VNarodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani smo 2. decembra odprli razstavo *A vi rišete Mikija Mustra?*, s katero se pridružujemo obeležitvi stoletnice rojstva Mikija Mustra (1925–2018), priljubljenega ustvarjalca slovenskega stripa in izjemnega ilustratorja, ki je zaznamoval več generacij bralcev in gledalcev.

Obiskovalcem je na ogled izbrano gradivo iz bogatih knjižničnih zbirk NUK ter izjemno donacijo **Cirila Galeta**, dolgoletnega založnika in poznavalca Mustrovega opusa. Obiskovalci lahko občudujejo Mustrove stripovske klasike, kot so *Zvitorepec*, *Trdonja in Lakotnik*, ki so postale del skupnega spomina, pa tudi redke publikacije, knjižne ilustracije in originalne risbe, ki razkrivajo avtorjevo mojstrstvo, ustvarjalno širino in predanost risbi.

Posebno mesto za animirani film

Posebno mesto namenjamo Mustrovemu delu na področju animiranega filma, ki je pomembno sooblikovalo zgodnjo slovensko animacijo tako na področju risanega filma kot pri oglasnih sporočilih. Avtorja **Samo Kristan** in **Rok Glavan** z razstavo odpirata vrata v čarobni svet Mikija Mustra – ustvarjalca, ki je z vsako risbo postajal legenda.

Razstava v NUK se vsebinsko dopolnjuje z razstavo v Mestnem muzeju Ljubljana, kjer je podrobneje predstavljeno Mustrovo življenje, osebna zgodba in razvoj njegove umetniške poti. Obe razstavi ponujata celosten vpogled v življenje in delo umetnika, ki je s svojim edinstvenim slogom, humorjem in kritičnostjo pomembno zaznamoval slovensko vizualno kulturo 20. stoletja.

Razstava je na ogled do 25. aprila 2026, od ponedeljka do petka med 10. in 19. uro, ob sobotah pa med 10. in 18. uro. Vabljeni!

Miki Muster je bil priljubljen ustvarjalec slovenskega stripa in izjemen ilustrator, ki je zaznamoval več generacij bralcev in gledalcev.

Paberkovanje dogodkov od tu in tam

Stanka Herak

Tudi v Kaštel Sućurcu o Soški fronti

V Nadškofovem gradu v Kaštel Sućurcu je bila 22. oktobra odprta razstava *Hrvaške enote na soški fronti* Kobariškega muzeja v sodelovanju z Mestno knjižnico Kaštela. Na odprtju je direktor Kobariškega muzeja mag. **Martin Šolar** predstavil vlogo Hrvatov na soškem

bojišču, direktorica knjižnice **Renata Dobrić** pa je predstavila monografijo *Pisma dida Miloša iz prve svetovne vojne*, ki prinaša zapise in pričevanja Vranjičanina Miloša Mandića z bojišča.

Festival kamišibaj* s številčno udeležbo

V organizaciji Etnografskega muzeja in Društva Kozlički je od 5. do 8. novembra v Zagrebu potekal Festival gledališča kamišibaj – Zgodbe iz(ven) okvira. Veliko novih zgodb je bilo slišati, pa tudi novih informacij iz sveta kamišibaja, saj so nas obiskali najboljši umetniki tega področja. Festival je v štirih dneh ponudil kar deset ur programa, zbralo se je skoraj 30 izvajalcev, sedem jih je prišlo iz Slovenije.

*Kamišibaj je umetnost pripovedovanja zgodb s pomočjo slik na majhnem lesenem odru. Ta umetnost združuje podobo in besedo, torej vključuje interakcijo govora in podobe. Je uporabno orodje in pripomoček za delo z otroki, saj razvija domišljijo, ustvarjalnost, umetniško in besedno izraznost ter komunikacijske in jezikovne spretnosti.

Ženski filmski festival za ženske glasove

Ženski filmski festival je 25. in 26. novembra potekal v Zagrebu (v Kulturno informativnem centru in na Fakulteti za politične vede). Poudarek je bil na opolnomočenju ženskih glasov, identitet in skupne odgovornosti. Festival je nastal iz gibanja *One Billion Rising* kot prostor za svobodo, umetnost in solidarnost proti nasilju nad ženskami. »Naše poslanstvo je povezati ženske glasove skozi film, poezijo, javni prostor in skupnost – kjer umetnost postane dejanje upora in ljubezni,« pravijo organizatorji. Festival simbolično odprejo na mednarodni dan boja proti nasilju nad ženskami, kot opomin, da je lahko tudi umetnost dejanje

upora, solidarnosti in sprememb. Na Fakulteti za politične vede je bil v tem času predstavljen slovenski film Čas nasproti naju **Simone Jerala**.

Božični bazar s slovensko udeležbo

V nedeljo, 7. decembra, je slovensko veleposlaništvo v Zagrebu s svojo stojnico sodelovalo na božičnem bazarju v Zagrebu. Gre za tradicionalni dobrodelni dogodek, ki ga na Zagrebškem velesejmu vsako leto organizira Mednarodni klub žensk Zagreb. Letos se je na bazarju predstavilo 23 držav. Slovenska stojnica je bila dobro obiskana, na njej so mimoidoči lahko dobili kakovostna vina, več vrst potice in domače piškote. Pekarne kruhek iz Sevnice. Letošnja nabirka je namenjena Društvu za avtizem Pogled/Udruga za autizam Pogled.

BOBIJEVI DNEVI SMEHA

Bobi, veliki Histrion in dragi učitelj

Tradicionalni novembrski festival komedije v Gledališču Histrion v Zagrebu, Bobijevi dnevi smeha, je posvečen igralcu Josipu Bobiju Marottiju (Maribor 1922 – Zagreb 2011). Slovenec, znan dramski umetnik, legendarni gledališki televizijski in filmski igralec ter veliki Histrion je neizbrisljivo sled pustil tudi kot aktiven član Slovenskega doma Zagreb.

 Ivanka Filipan

Festival, že 14. po vrsti, se je začel z letošnjo veliko uspešnico (več kot 16 tisoč gledalcev) 40. Zagrebškega histrionskega poletja na Opatovini *Muke po Iveku*, avtorja **Nina Škrabe**, v režiji **Ivana-Gorana Viteza**. Na festivalu se je, poleg treh predstav Histrionskega doma, zvrstilo skupaj dvajset predstav, različnih komedij iz gostujočih gledališč s Hrvaške, iz Srbije in Črne Gore. Osrednji cilj predstav je bil slaviti smeh, program pa je vključeval tudi posnetek kulturne histrionske predstave *Diogeneš* iz leta 1982.

Kupica histriončka za Bobijevo dušo

»Minilo je nekaj več kot štirinajst let, ko nas je zapustil naš dragi Bobi, a ne mine niti dan, da se v Histrionsko-mu domu ali na Opatovini ne spomnimo dobrote našega zvestega Histriona. Še vedno težko sprejemam dejstvo, da ni več mojega dragega učitelja in velikega Histriona, a ko pomislim, da bom s sodelavci na *Bobijevih dnevih smeha* spil za njegovo dušo kar nekaj histriončkov, mi je lažje,« je dejal **Zlatko Vitez**, utemeljitelj Igralske družine Histrioninnjen organizacijski vodja ter ustanovitelj festivala *Bobijevi dnevi smeha*.

Nagrade za najboljše

Festival se je zaključil s svečano dodelitvijo Bobijevih nagrad za najboljšo predstavo (prejela jo je predstava *Muke po Iveku*), najboljšo žensko vlogo (dobila jo je igralka **Anita Matić Delić** za vlogo Elisabeth Graud-Larchet v predstavi *Sve zbog jednog ime na*, v režiji **Saše Broz**) in glavno moško vlogo, ki sta si jo enakovredno razdelila **Ljubomir Kerekeš** (za vlogo v predstavi *Penzići luduju*, besedilo in režija Ljubomir Kerekeš, produkcija Kerekesh Teater) in **Borko Perić** (za vlogo Victorja Larcheta v predstavi *Sve zbog jednog imena*). Posebno nagrado sta prejela igralka **Ankica Dobrić** (za vlogo v predstavi *Čovječje, ne ljubi se*, besedilo **Peter Quilter**, režija **Dražen Ferenčina**, produkcija GD Histrion) in igralski ansambel predstave *Suparnice* (besedilo **Marijana Nola**, režija Saša Broz, produkcija Gledališka skupina LECTIRUM) za skupno igro, uigranost in razigranost.

Josip Bobi Marotti. Foto: Hrvatska enciklopedija

»Ne mine dan, da se v Histrionskem domu ali na Opatovini ne spomnimo dobrote našega zvestega Histriona.«

Člani strokovne žirije za podelitev nagrad so bili igralka **Perica Martinović** (predsednica) in dva člana: gledališka kritičarka **Vesna Muhoberac** ter predstavnik publike **Branko Babac**.

Po podelitvi nagrad so zaigrali nagrajeno predstavo *Muke po Iveku*, hrvaško inačico znane angleške uspešnice *Run for Your Wife* **Raya Cooneya** iz leta 1983.

Najboljša predstava je bila *Muke po Iveku*. Foto: Marko Lukunić / Pixsell

»Ježasti« asinhronski motor za prodor v svet

Slovenec Anton Dolenc (15. 1. 1905, Celovec – 3. 7. 1984, Zagreb) je bil pionir hrvaške elektroindustrije, vodilni jugoslovanski strokovnjak na področju električnih strojev, električnih central in elektrifikacije železniških prog. Sodeloval je pri elektrifikaciji vseh železarn in pri drugih pomembnih metalurških kombinatih v nekdanji Jugoslaviji. Bil je predsednik vrste jugoslovanskih strokovnih ustanov in član uredniških odborov strokovnih revij ter častni doktor tehniških znanosti zagrebške univerze in zaslužni profesor Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani.

Anton Dolenc

Ivanka Filipan

Osnovno šolo in klasično gimnazijo je obiskoval v Ljubljani, nato je vpisal študij elektrotehnike na ljubljanski Tehniški fakulteti. Leta 1930 je opravil državni izpit za pooblaščenega elektrostrojnega inženirja v Beogradu. Ko je odslužil enoletni vojaški rok, se je leta 1928 zaposlil v zagrebškem elektroindustrijskem obratu Siemens, kjer je bil šef oddelka za gradnjo električnih postrojev (za izvedbene projekte), od leta 1932 pa direktor tovarne. Leta 1939 je postal pooblaščen zastopnik pri tovarni Siemens v Zagrebu, ki jo je vodil do leta 1945. Iz delavnice za popravilo in montažo električnih strojev s samo petnajstimi delavci v predvojnem obdobju jo je razvil v tovarno z več kot 400 zaposlenimi. Po drugi svetovni vojni se je tovarna preoblikovala (nacionalizacija) in preimenovala v podjetje, ki je delovalo pod imenom Rade Končar (1946–90). Dolenc je prevzel naloge tehničnega direktorja, po letu 1946 je to službo opravljal honorarno, od leta 1948 do smrti je bil obenem honorarni svetnik in sodelavec.

Na povabilo univerze je od leta 1939 predaval tudi na tehniški fakulteti v Zagrebu – sprva kot honorarni profesor, od leta 1946 do upokojitve leta 1974 pa je kot redni profesor vodil katedro za električne stroje in avtomatizacijo. Bil je prvi dekan novoustanovljene elektrotehniške fakultete v Zagrebu (1956). Sam ali na čelu skupine strokovnjakov je izdelal več uspešno izvedenih elaboratov za Zavod za elektrostrojništvo in avtomatizacijo v Zagrebu in druge naročnike. Razen na zagrebški fakulteti je kot redni profesor predaval še na fakultetah v Sarajevu, Skopju in v Ljubljani.

Nujnost povezave med teorije in prakse

Poleg elektrotehniškega znanja je študentom vcepljal spoznanje o nujnosti povezave med teorijo in prakso, med izobraževanjem in operativnim delom. Vzgojil je vrsto vrhunskih strokovnjakov in profesorjev, ki so nadaljevali njegovo delo na fakultetah in v operativi.

Leta 1970 je postal tretji častni doktor elektrotehnike Zagrebške univerze (pred njim sta to postala Nikola Tesla in Josip Lončar), Univerza v Ljubljani pa mu je leta 1975 podelila naslov zaslužnega profesorja (profesor emeritus).

Sooblikoval je študijske programe na zagrebški in ljubljanski fakulteti ter napisal učbenike za električne stroje in več kratkih učbenikov za posebno specializirana predavanja. Z znanstvenimi in strokovnimi prispevki je sodeloval v strokovni periodiki in zbornikih ter tudi pri tehniški enciklopediji Leksikografskega zavoda v Zagrebu (izhajala 1963–97).

Profesor Anton Dolenc je v svoji dolgi univerzitetni karieri izobraževal in vzgojil na tisoče inženirjev. Njegova karizmatična osebnost, nepozabna predavanja, reševanje težav v industriji in skrbno pripravljene ekskurzije po tovarnah po Evropi, so ostali v neizbrisnem spominu vseh njegovih študentov, sodelavcev in prijateljev.

Po njem je poimenovana ulica v zagrebški četrti Knežija.

Izumi

Med številnimi izumi in inovacijami naj omenimo, da je postal svetovno znan njegov patent »ježastega« asinhronskega motorja (izolacija navitja z lakirano žico) z direktno hlajeno aktivno pločevino, s katerim je zaslovelo podjetje Rade Končar. Njegova skupina inženirjev je projektirala in izdelala generator z močjo 24 MW za hidroelektrarno Mariborski otok. To je bil prvi veliki hidrogenerator v Jugoslaviji, zasnovan in zgrajen na Slovenskem; postal je temelj uspešne proizvodnje cele vrste hidrogeneratorjev, s katerimi je tovarna opremila vse jugoslovanske hidroelektrarne in se uspešno uveljavila tudi na svetovnem trgu. Dolenc je zasnoval tudi posebno konstrukcijo asinhronnega motorja s štirikotno statorsko pločevino in samovzbudne sinhronske generatorje manjših moči z dizelskimi motorji, s katerimi je tovarna oskrbovala zlasti ladje in elektrarne za zasilno oskrbo z električno energijo. Izdelal je poseben agregat za varjenje in izboljšal transformatorje za obločne peči v metalurgiji.

Bil je častni doktor tehniških znanosti zagrebške univerze in zaslužni profesor Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani. Pozabljenem genialcu hrvaške elektrotehnike in odličnemu neobičajnemu profesorju, izjemnemu strokovnjaku in znanstveniku se je mesto Zagreb oddolžilo tako, da je eno od ulic v četrti Knežija poimenovalo Ulica Antona Dolenca.

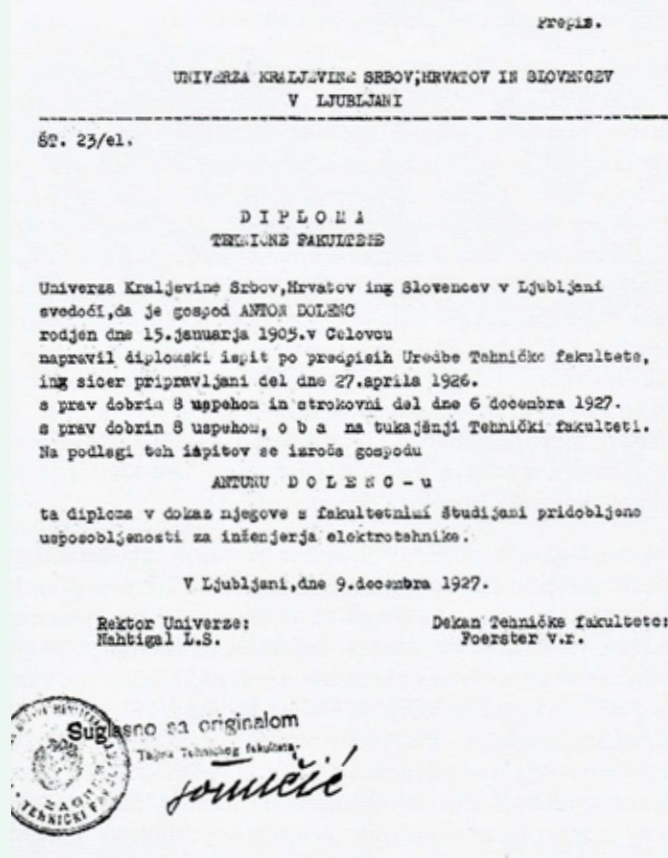
Skoraj pozabljen genialec, a s svojo ulico v Zagrebu

Zaradi ugleda in avtoritete v strokovnih krogih je imel številne pomembne delovne in častne funkcije v strokovnih združenjih. Med številnimi nagradami in priznanji naj omenimo nagrado vlade FLRJ (1949) za projekt, konstrukcijo in montažo električnega generatorja HE Mariborski otok, častni doktorat univerze v Zagrebu (1970), spominsko priznanje Elektroinštituta Milan Vidmar v Ljubljani (1973), zlato plaketo »Josip Lončar« elektrotehniške fakultete v Zagrebu (1976), naziv zaslužnega profesorja Univerze v Ljubljani (1978) ter plaketo jugoslovanskega združenja za regulacijo, meritve in avtomatizacijo (JUREMA) za prispevek k razvoju avtomatizacije (1980). Leta 1967 mu je SR Hrvaška dodelila nagrado za življenjsko delo.

Patent »ježastega« asinhronskega motorja.

Pozabljenem genialcu hrvaške elektrotehnike in odličnemu neobičajnemu profesorju, izjemnemu strokovnjaku in znanstveniku se je mesto Zagreb oddolžilo tako, da je eno od ulic v četrti Knežija poimenovalo Ulica Antona Dolenca.

Anton Dolenc je diplomiral leta 1927.

Slovenec na začasnem delu na Hrvaškem

Je nogometaš, otrok ljubljanske Olimpije. Mladi napadalec je bil pri Olimpiji že od mlajših selekcij. V člansko ekipo je prišel prek mladinskih kategorij, za katere je zbral veliko število nastopov. Sledilo je nekaj transferjev v različne slovenske klube, zdaj si ta naš 23-letni nogometni »legionar« služi kruh v dresu ekipe Vukovar 1991, ki je zanj izkazala največ zanimanja.

 Dejan Vodovnik

Ste del razmeroma številne četice slovenskih športnikov na Hrvaškem. Kako to, da ste se odločili športno pot nadaljevati na Hrvaškem, po razmeroma dobro odigranih tekmah na nogometnih igriščih v Sloveniji?

Odločitev za prestop na Hrvaško oziroma v Hrvaško nogometno ligo je bila dokaj enostavna. Po odigrani sezoni za Nafto, so v ekipi iz Vukovarja, ki je takrat igrala v drugi hrvaški ligi, zame pokazali največ zanimanja in me prepričali z vizijo kluba. Vsi tudi vemo, kaj za razvoj kariere mladega nogometaša pomeni igranje v prvi hrvaški ligi. Seveda smo se s klubom morali tja najprej uvrstiti, a sem sprejel ta rizik.

Kako se počutite na Hrvaškem? Navsezadnje Vukovar, kjer je zdaj vaš »športni dom«, ni tako blizu Slovenije.

Tukaj se počutim dobro, saj so me že ob prihodu vsi lepo sprejeli. Tudi življenje tu na vzhodu Hrvaške ni dosti drugačno kot pri nas, vsaj ne z mojega osebnega vidika. Znanje hrvaškega jezika pa je tudi pripomoglo k temu, da sem se zelo hitro vklopil tako v klub kot v kraj.

Vukovar je novinec v dokaj močni Hrvaški nogometni ligi. Tako kot mesto, tudi klub nosi ime, ki v srcih večine Hrvatov zaseda pomembno mesto. Ali kot član tega kluba s tako pomembnim imenom, kdaj vseeno čutite ta pritisk pomembnosti oz. zgodovinskosti?

Ne, niti najmanj. Res ne čutim nikakršnega pritiska. Navsezadnje za vsak klub za katerega sem igral, in bom igral, igram z isto pripadnostjo, voljo in profesionalno željo.

Kako so vas sprejeli na Hrvaškem? Kot »tujca«, kot Slovenca ... Zgolj kot profesionalca ...?

Kot sem že rekel, so me vsi lepo sprejeli, in lahko rečem, da odkar igram pri Vukovarju, dobivam kar nekaj dobrih prijateljev. Saj pravim, vse teče kot podmazano in res ni nikakršnih slabih vibracij, ki bi bile povezane s tem, da sem ali tujec ali Slovenec ali karkoli ... Na Hrvaškem se res dobro počutim.

Lun Bončina je otrok ljubljanske Olimpije, a nogometna pot ga je – za zdaj – »odnesla« na Hrvaško.

»Tako oče kot tudi mama mi manj pridigata, saj sem od takrat napredoval, tako da jima ne dajem razloga, da bi imela kakšne pripombe na mojo igro.«

Kako minevajo vaši dnevi, ko vam pač ni treba opravljati profesionalnih dolžnosti na ali ob igrišču?

Osebnost mi dnevi minevajo podobno kot doma. Tudi le okoli štiri ure vožnje do Slovenije niso prevelika ovira, da se kdaj odpeljem domov. Igram v Vukovarju, živim pa v Osijeku, ki je dosti bolj živahen kot Vukovar. Zato mi dolg čas ni. Proste dneve po navadi izkoristim za počitek, regeneracijo in druženje s soigralci. Seveda pa občasno »pobegnem« domov. Če je za to možnost ali priložnost.

Lun Bončina (desno) na nogometni zelenici. Fotografiji: osebni arhiv

Imate kake stike s športnimi kolegi iz Slovenije na Hrvaškem?

Roko na srce, osebno ne poznam nobenega.

Ne morem mimo vprašanja o očetu, tudi nekdanjem dobrem nogometašu, sicer pa znanem slovenskem glasbeniku in legendi Janezu (Bončina – Benč; op. a.) ... No, niti ne mimo vašega odgovora za nek medij, da vam oče Janez (menda pa tudi mama) rad pridiga ... »po vsaki tekmi imam pridigo in predavanje, kaj bi lahko naredil drugače. Oče bi lahko že spoznal, da se je nogomet spremenil od časov, ko ga je on igral.« Vam oče odtlej nemara malo manj pridiga?

Tako oče kot tudi mama mi manj pridigata, saj sem od takrat napredoval, tako da jima ne dajem razloga, da bi imela kakšne pripombe na mojo igro; hahaha ...

Hm, kaj pa glasbeni geni. Ste jih tudi nasledili?

Hahaha, od očeta Janeza nisem nasledil glasbenih genov, sem pa, kot vse kaže, nogometne.

Ali kaj pogrešate Slovenijo?

Seveda! Vsakič, ko se vrnem domov, se mi prikrade nasmeh na obraz, saj nikjer ni lepše kot doma.

Kaj se dogaja na slovenskih nogometnih zelenicah, vam najbrž tudi ni tuje. Spremljate tudi slovensko ligo? Menite, da sta ligi primerljivi?

Seveda spremljam obe ligi. Ker sem bil v zadnjem času poškodovan, sem imel za to še več časa. Lahko rečem, da ogromnih razlik med ligama ni. Menim, da bi se najboljše slovenske ekipe lahko kosale v hrvaški ligi, predvsem po igri. Je pa, in tega se je treba zavedati, med obema ligama ogromna razlika v proračunu, v korist hrvaške lige. Prav tako je razlika v tem, koliko obe ligi

»Vsakič ko se vrnem domov se mi prikrade nasmeh na obraz, saj nikjer ni lepše kot doma.«

pomenita v okviru evropskega nogometa. Dejstvo je, da o nekaterih prestopih nogometašev, ki so se zgodili iz hrvaške lige v velike evropske klube v zadnjih letih, slovenski klubi lahko le sanjajo. Seveda z nekaterimi redkimi izjemami. Vseeno moram pohvaliti slovensko Prvo ligo, saj se mi zdi, da je na vseh področjih zelo napredovala. Nenazadnje ima Celje izjemne uspehe tudi v Evropi, kar dviga privlačnost slovenskemu nogometu.

KULINARIKA

Dišeče praznovanje

 Cvijeta Pandol Udiljak

Zdi se, da božična in novoletna praznovanja pridejo vsako leto hitreje, ali pa se nam to le zdi? Vsekakor so to dnevi veselja, druženja in seveda okusne hrane. Tradicija je, da se družina in prijatelji zberemo okoli polne mize. Uživamo v vsem, kar pripravijo skrbne gospodinje. Po navadi tudi skrb, da bi zaužili preveč kalorij in dobili kakšen dodatni kilogram, pustimo za naslednje leto. Ob običajnem svečanem kosilu so obvezna pečenka, potica, sladice in piškoti vseh vrst; vse to nam prinaša toplino v naše domove in naša srca. Predstavljamo dva recepta za praznične dni.

Božični lešnikov šarkelj

Med tradicionalne božične kolače spada tudi šarkelj. O njegovem nastanku obstajajo številne različne teorije, a je težko opredeliti, katera je prava in resnična. Začetki te sladice segajo daleč v preteklost. Ime najverjetneje izhaja iz latinske besede »cuculus«, kar pomeni naglavna ruta ali kapuca. Recept je za božični lešnikov šarkelj s pomarančnim prelivom.

Foto: Mlekarna-krepko.si

Sestavine:

300 g bele moke
 100 g mletih lešnikov (za boljši okus jih lahko predhodno popražimo)
 250 g sladkorja
 1 vanilijev sladkor
 2 žlički pecilnega praška
 1 žlička cimeta
 malo soli
 5 celih jajc
 1 dl stopljenega masla
 0,5 dl kisle smetane
 0,5 dl pomarančnega soka
 naribana lupina ene pomaranče in limone
 2 žlici ruma

Za okras:

150 g sladkorja v prahu
 2-3 žlice mleka
 1 žlica pomarančnega soka
 pečeni in zdrobljeni lešniki

Priprava:

V posodi dobro zmešamo (ročno ali z mešalnikom) jajca, sladkor, vanilijev sladkor in sol. Postopoma dodajamo kisló smetano, stopljeno maslo, pomarančni sok, rum, lupino pomaranče in limone ter cimet. Nato dodajamo suhe sestavine. Ko je testo gladko, ga damo v namazan in pomokan model za šarkelj. Pečemo približno 45 minut na 180 °C. Preverimo s paličico, če je pečeno.

Medtem, ko se šarkelj hladi, pripravimo preliv: sladkor v prahu zmešamo z mlekom, dodamo pomarančni sok in mešamo pet minut. Preliv previdno prelijemo po vrhu šarklja in okrasimo s pečenimi in zdrobljenimi lešniki.

Krhki orehovi rogljički

Krhki orehovi rogljički so odlično drobno pecivo, ki so ga pekle že naše babice. Uvrščajo se med najbolj priljubljene praznične piškotke. Odlični so ob skodelici toplega napitka, pa tudi kot darilo, ki ga podarimo ob praznikih. V zaprti škatli jih lahko hranimo do tri tedne.

Sestavine:

350 g bele moke (pol mehka, pol ostro)
 200 g masla
 80 g sladkorja
 100 g mletih orehov
 1 jajce
 Za posip: mleti sladkor v prahu in vanilijev sladkor

Priprava:

Iz vseh sestavin pregnetemo gladko testo. Testo zavijemo v prozorno folijo in damo na hladno za približno pol ure. Oblikujemo majhne rogljičke in jih polagamo na pekač, obložen s papirjem za peko. Pečemo 15 do 20 minut na 180 °C. Pazimo, da se rogljički ne zapečejo preveč in ostanejo svetli. Pečene rogljičke povaljamo v mešanici sladkorja v prahu in vanilijevega sladkorja. Hranimo jih v dobro zaprti posodi, da ostanejo krhki.

Foto: Oblizni prste.si

Brez druženja smo samotni otok

Druženje je za človekovo preživetje enako pomembno, kot sta voda in zrak. Postavlja nam namreč okvir, skozi katerega spoznavamo sebe in nam zagotavlja varnost. V tem so si psihologi enotni; ne glede, ali so levi ali desni ali rdeči ali črni. No, pa tudi, ali v Slovenskem domu Zagreb ali kje zunaj njega.

Dejan Vodovnik

V zadnjem času se veliko družim in pogovarjam s starejšimi, različnih profesij. Dosti med njimi jih je bilo vrhunskih športnikov, ki jih pozna še večina (no, vsaj večina) iz časov nekdanje Juge. Pustimo to v nemar, rdeča nit pogovorov je, da so najbolj ponosni na – druženje. »Redna kavica s prijatelji, čvek, malček ogovarjamo, izvemo kaj novega in tako v krog ... Se pa družimo in se imamo fajn,« mi je oni dan rekel nekdanji vrhunski nogometaš, ki ga je poznala vsa Jugoslavija. Zdaj je upokojenec.

Foto: Adventzagreb.hr

Druženje!

No, pa naj začnem z *zgodbo številka 1*. Takole gre: v Svetosavski ulici v Ljubljani se je zgodilo nekaj, kar v današnjem času postaja že skoraj izjema – stanovalci so se zbrali, si odprli vrata in skupaj ustvarili utrip žive soseske. Brez odvečnega pompa, brez uradnih vabil in brez velikih besed. Samo ljudje, ki so si želeli nekaj več kot samo sramežljiv jutranji »dobro jutro« ali »živijo« na ulici. In rezultat? Majhen lokalni festival, ki je zrasel iz srčne želje po bližini in medsebojnem spoznavanju.

Čim več druženja, družbe in veselo praznovanje vsem! Saj veste, jabolko rudeče in kup peharjev sreče!

Zgodba številka 2. Hrvatica **Tea**, dijakinja gimnazije v bostonskem mestu Vitez, je za *Radio Free Europe* tri desetletja po sporazumu v Daytonu izjavila, da je dobro, da imajo zdaj hrvaški in bošnjaški najstniki, sicer ločen pouk, a v isti zgradbi. Prvi v prvem nadstropju, drugi v pritličju. »Pripadamo različnim etničnim skupinam, a se lahko vseeno družimo mladi različne nacionalnosti. Čeprav je glede pouka bolje, da smo ločeni, saj se moramo učiti svoj materni jezik, mi svojega in Bošnjaki svojega, je pa zelo dobro, da smo oboji pod isto streho, tako da se lahko družimo, ko ni pouka.«

Bližina pomirja

Moja profesorica psihologije **Mirjana Ule** je pred časom povedala, da je predvsem za osamljene in starejše druženje zelo pomembno. Že bližina drugega človeka, predvsem bližnjega, ki je znan, ljub in čustveno blizu, pomirja. »Tudi če se pogovarjamo z drugimi le o dnevnih dogodkih, morda le o tem, kaj bomo skuhalo tisti dan, je čisto drugače, kot če o tem razmišljamo sami,« je dejala. Ljudje smo namreč družbena bitja, tudi naše oči in pokončna hoja sta usmerjena k drugemu človeku. »Že simbol Robinzona na samotnem otoku pokaže, da je rabil Petka, da je dobil tovariša, zato

da je lahko živel in preživel,« je še pridodala.

Živimo praznični čas. In druženja ne bo (z)manjkalo. Tudi podatek, da je kar veliko ljudi, ki jih je strah druženja, ni nepomemben. Le zakaj se premalokrat spomnimo na njih. Morda le takrat, ko nas kaka teve ali radijska oddaja spomni, da obstajajo tudi taki.

In če sem že omenil dogajanje na Svetosavski ulici v Ljubljani, naj se »preselim« na Slovensko ulico v Zagrebu. Kar nekajkrat smo tam, pri Vinku (prosim, ni reklama) sedeli, se družili in se imeli fajn. In bili smo predstavniki različnih narodov in narodnosti.

In se je oglasil eden med nami, in rekel, kar težko pozabim: »Daj, Vinko, za društvo, ki se zna družiti, še eno ... Saj ne želim biti samotni otok. Z vami sem pa Vse, je še dodal!«

